

CS

Evropská unie
Regionální politika

info regio

panorama

| Č. 26 | červen 2008 |

Politika soudržnosti EU 1988–2008 Investice do budoucnosti Evropy

1986

1989

1992

1993

1997

1999

2008

1999

2003

2002

2001

2004

O B S A H

Předmluva Dirk Ahner	1
Regiony jsou důležité Danuta Hübner	2
Investování do lidí Vladimír Špidla	6
1989–1993: Od projektů k programům	8
1994–1999: Upevňování a znásobení úsilí	14
2000–2006: Udělat z rozšíření úspěch	18
2007–2013: Zaměření se na růst a pracovní místa	22
Pohled zpátky na rok 1988 Diskuse mezi představiteli Evropské komise	26
Poznámky na závěr	36

Fotografie: Evropská komise

Obálka: Digital Vision/Getty images, © DG REGIO

Koncepce a text (není-li uvedeno jinak): Wolfgang Petzold s poděkováním pro Jean-Charles Leygues, Hugo Poelman, Daniel Mouqué, Caroline Taylor a Thomas Durieux, (Tipik Communications).

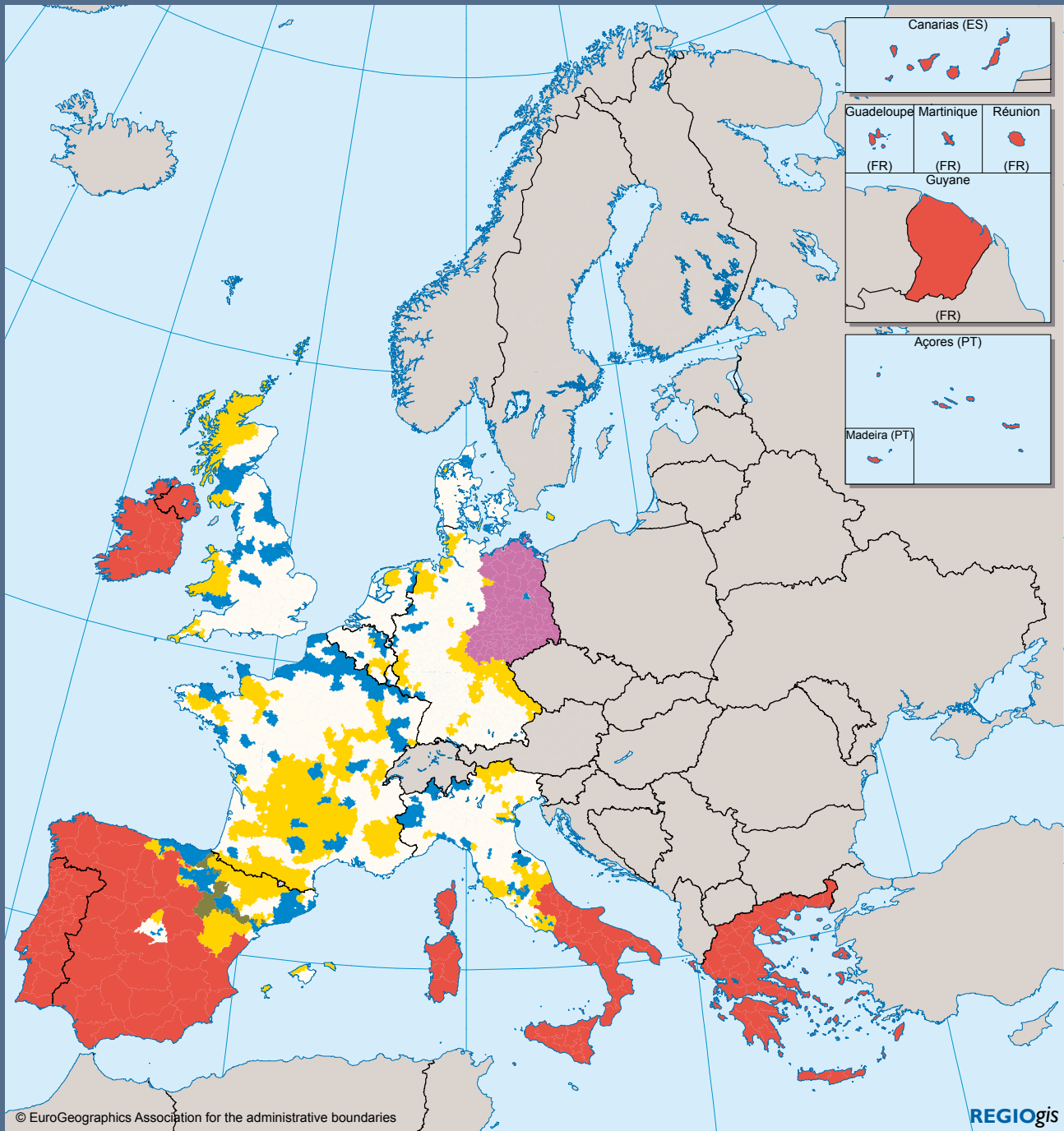
Šéfredaktor: Raphaël Goulet, Evropská komise, GŘ pro regionální politiku.

Časopis je tištěn v angličtině, francouzštině a němčině na recyklovaném papíru.

Je dostupný ve 22 jazycích EU na:

http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů a nemusí vyjadřovat názory Evropské komise

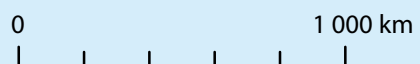

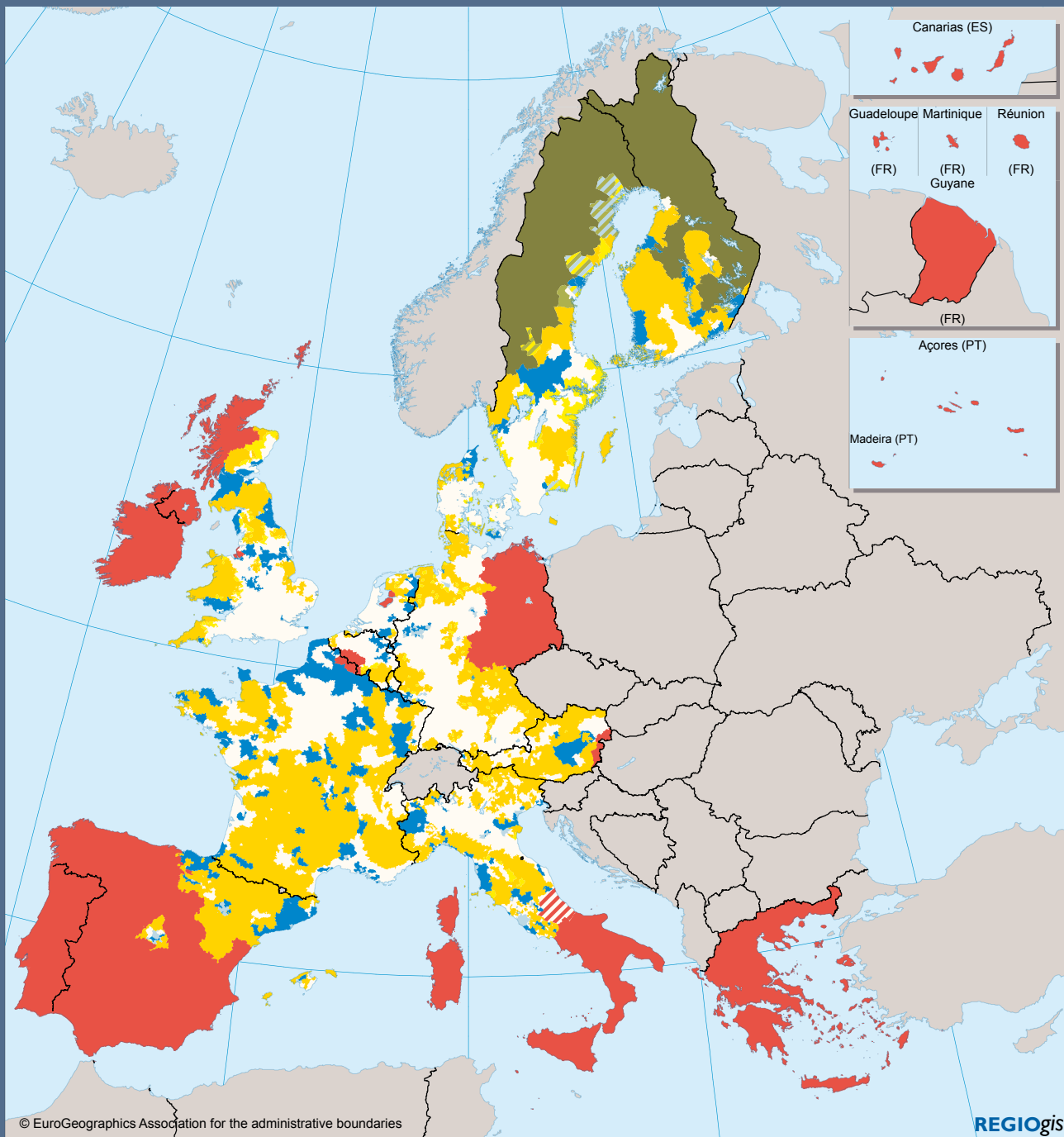
Strukturální fondy 1989–93: Vhodné oblasti

- Cíl 1*
- Cíl 2
- Cíl 5b
- Cíl 2 & 5b
- Nové německé Länder

Nové německé Länder
 Nové německé Länder vhodné pro pomoc od roku 1990
 Situace v zemích mimo EU v roce 1993

* regiony s HDP/osobu pod 75 % průměru EU

Strukturální fondy 1994–99 Vhodné oblasti

	Cíl 1*: Zcela vhodné		Cíl 6: Částečně vhodné
	Cíl 2: Zcela vhodné		Cíl 5b & 6: Částečně vhodné
	Cíl 2: Částečně vhodné		Cíl 2 & 6: Částečně vhodné
	Cíl 5b: Zcela vhodné		Cíl 2 & 5b: Částečně vhodné
	Cíl 5b: Částečně vhodné		Cíl 2, 5b & 6: Částečně vhodné
	Cíl 6: Zcela vhodné		Cíl 1: 1994–96

Švédsko, Finsko a Rakousko byly vhodné pro pomoc od roku 1995. Abruzzo bylo vhodné pro pomoc v rámci cíle 1 pro období od 1. ledna 1994 do 31. prosince 1996. Situace v zemích mimo EU v roce 1999

* regiony s HDP/osobu pod 75 % průměru EU

Generální ředitel Dirk Ahner

DIRK AHNER, EVROPSKÁ KOMISE, GENERÁLNÍ ŘEDITEL PRO REGIONÁLNÍ POLITIKU

Předmluva

Vážený čtenáři,

toto vydání časopisu Panorama je věnováno výhradně prvním 20 rokům politiky soudržnosti EU. 24. června se Komise dohodla na nařízení, které spojí stávající fondy EU do souvislosti s „ekonomickou a sociální soudržností“, což je termín, který dva roky předtím zavedl Jednotný evropský akt. Od té doby se politika soudržnosti stala jednou z nejdůležitějších a nejdiskutovanějších politik EU. Domníváme se proto, že stojí za to ověřit, jak pevné se ukázalo její odůvodnění, implementace a dopad v průběhu let.

1988 znamená nejen zahájení této nové politiky, ale také konec diskusí, které započaly o několik let dříve. Od konce sedmdesátých let byla zkoušena integrace fondů EU v rámci cílených víceletých programů v tak zvaných „Integrovaných rozvojových programech“ a později v „Integrovaných středomořských programech“. Oba znamenaly radikální obrat v porovnání s tím, na co byly fondy normálně určeny: refundace existujících projektů zavedených členskými státy na ročním základě, což byl systém, který se ukázal být nepřesvědčivý a u kterého se předpokládalo, že bude nahrazen účinnějším řešením.

Od té doby vkládala politika soudržnosti vstup Společenství do rámce strategického přístupu na evropské, národní a re-

gionální úrovni. Během času se zaměřila, aniž by ztratila ze zřetele svoji základní orientaci, obzvláště na činnost směrem k vyváženému a udržitelnému rozvoji evropských regionů. Umožňovala a umožňuje národním, regionálním a místním vládám zapojit se do strategií a sítí přesahujících politiky a hranice zemí.

„[Politika soudržnosti] se zaměřila, aniž by ztratila se zřetele svoji základní orientaci, obzvláště na činnost směrem k vyváženému a udržitelnému rozvoji evropských regionů.“

Pro regionální rozvoj neexistuje jeden recept na všechno. Avšak principy jako je partnerství, transparentnost, decentralizace a spoluúčast občanské společnosti se spojují a vytvářejí základní přínos politiky rozvoje. Posilují spolupráci mezi veřejnými a soukromými sektory a mají schopnost spojovat účinnost s decentralizací a aktivní spoluúčastí. V tomto smyslu je politika soudržnosti stále stejně moderní, jako byla v roce 1988.

Věřím, že budete tuto publikaci číst s potěšením.

Komisařka **Danuta Hübnerová**

STRANA 2

DANUTA HÜBNEROVÁ,
ČLENKA EVROPSKÉ KOMISE ZODPOVĚDNÁ
ZA REGIONÁLNÍ POLITIKU

Regiony jsou důležité

Cíle hospodářské a sociální soudržnosti byly vyjádřeny v Jednotném evropském aktu a staly se skutečností v roce 1988 s přijetím prvního nařízení, které vedlo ke zrodu politiky soudržnosti. Smlouvy z Maastrichtu, Amsterdamu a Nice potvrdily důležitost této politiky a její záběr byl Lisabonskou smlouvou dokonce rozšířen o nový, územní rozměr. Evropské rady v letech 1988, 1992, 1999 a 2005 potvrdily důležitost politiky soudržnosti tím, že pro ni vyčlenily stále větší podíly z evropského rozpočtu.

Když se však dnes ohlédneme zpátky na prvních 20 let politiky soudržnosti EU, rok 1988 zůstává rokem klíčovým. Pohled na hospodářský zeměpis Evropy zaznamenal od té doby radikální změnu jak v politice EU, tak v politikách národních a regionálních. Stanovování nejpotřebnějších regionů, definování priorit, zapojování místních institucí a zavádění společných standardů řízení, kontroly a vyhodnocování, všechny tyto prvky nejenom vytvořily hmatatelné výsledky, ale také jedinečný systém víceúrovňového řízení.

Politika soudržnosti dává zřetelně najevo, že každý ve svém místě v Unii má příležitost se podílet na a mít užitek ze společného trhu. Politika soudržnosti je „viditelnou rukou“ trhu, která má za cíl vyvážený a udržitelný rozvoj při současné podpoře ekonomické integrace EU jako celku. A je to právě politika zaměřená místně, která dává roli každému evropskému území

„Politika soudržnosti je ‚viditelnou rukou‘ trhu, která má za cíl vyvážený a udržitelný rozvoj při současné podpoře ekonomické integrace EU jako celku.“

STRANA 3

v tom smyslu, že není překážkou optimálního umístění ekonomické aktivity, ale může se stát sama o sobě zdrojem růstu. Nejnovější ekonomické teorie podporují tento přístup početnými případovými studii, které ukazují, že „zeměpis je důležitý“ a že regionální politika může měnit situaci.

Po 20 letech existence, je politika soudržnosti EU schopna dodržet to, co slibuje?

Je skutečností, že EU dosáhla od roku 1988 impozantního růstu a sociálního sblížení. Na národní úrovni, Řecko, Španělsko, Irsko a Portugalsko – největší příjemci z politiky soudržnosti v posledních letech – zažili podstatný růst. Mezi roky 1995 a 2005 Řecko snížilo rozdíl vůči zbytku EU-27 a posunulo se od 74 % na 88 % průměrného hrubého domácího produktu na osobu. Ke stejnému roku se Španělsko posunulo z 91 % na 102 % a Irsko dosáhlo 145 % průměru Unie, přičemž vycházelo z hodnoty 102 %. Stejně výsledky můžeme očekávat u nových členských států, kde politika soudržnosti teprve začala dosahovat výsledků a podporuje vysoké hodnoty růstu.

Na úrovni regionů relativně silný hospodářský růst regionů s nízkým HDP na osobu znamenal, že se regiony EU sblíží. Mezi roky 1995 a 2004 se počet regionů s HDP na osobu pod 75 % průměru EU snížil ze 78 na 70 a počet těch, co jsou pod 50 % průměru, EU klesl z 39 na 32.

Politika soudržnosti zlepšuje konkurenční postavení regionálních ekonomik tím, že poskytuje „evropské“ veřejnosti zboží, které trh poskytnout nemůže. Hlavní dopravní a energetické sítě, opravdová evropská politika životního prostředí, investice do vzdělávání, výzkumu a rozvoje jsou toho příkladem. Stojí za zmínku, že během současného období prodělala politika soudržnosti radikální posun investičních priorit. Čtvrtina zdrojů je nyní vyčleněna na

výzkum a inovace a 30 % na infrastrukturu ochrany životního prostředí a na opatření proti klimatickým změnám.

Přidaná hodnota politiky soudržnosti ale jde dál než za investice do růstu a nových pracovních míst. Prostřednictvím svého modelu víceúrovňového řízení zahrnuje místní a regionální účastníky tvorby a realizace politiky, čímž přináší větší účinnost a místní znalosti. Tím „zvyšuje“ a zajišťuje soulad s ostatními politikami společenství – ať už je to v oblasti státní podpory, životního prostředí, podpory inovací nebo informační společnosti. Funguje jako „trojský kůň“ pro zlepšení a modernizaci státní správy, pro zlepšení transparentnosti a pro podporu správného řízení. V neposlední řadě přivádí lidi ke spolupráci prostřednictvím početných přeshraničních a nadnárodních programů a sítí.

Dnešní politika soudržnosti je plně rozvinutá politika rozvoje založená na hodnotách a lidech, které jsou k dispozici. Toto je klíčovou výhodou při vypořádávání se s výzvami, které stojí před evropskými oblastmi. Budou vystaveny požadavkům přizpůsobit se tlakům globální ekonomiky, klimatické změny budou představovat hrozby a příležitosti pro některé sektory, demografie a stárnoucí populace budou vyžadovat změny politiky na trhu práce a nová sociální rizika vyvstávající z ekonomické změny budou vyžadovat nové přístupy.

Ekonomové nám říkají, že regionální a místní rozvoj – spolu s ekonomickým růstem a menšími zeměpisnými rozdíly – budou rostoucí měrou důležité při vypořádání se s těmito výzvami. Diskuse o budoucnosti politiky soudržnosti musí být viděna v této souvislosti.

Dosažených úspěchů naší politiky si povšimly také jiné země. Jako výsledek tohoto zájmu uzavřela Komise Úmluvy o porozumění pro spolupráci v oblasti regionální politiky s Čínou, Ruskem a Brazílií, z nichž každá se potýká s rostoucími regionálními rozdíly a velkými výzvami v problematice lepšího řízení, přičemž by měl být kladen větší důraz na tok informací zdola nahoru při politických a rozhodovacích procesech. Mnohé další země a organizace (Jižní Afrika, Ukrajina, MERCOSUR, Západoafrická hospodářská a měnová unie) vyjádřily vážný zájem o model politiky soudržnosti EU, protože je považován za vysoce účinný mechanismus, vezmeme-li v úvahu rozsah jeho omezeného rozpočtu. Politika soudržnosti šíří prostřednictvím mezinárodní spolupráce evropské hodnoty i za území Unie.

*„Politika soudržnosti šíří prostřednictvím
mezinárodní spolupráce evropské hodnoty
i za území Unie.“*

STRANA 5

Komisař Vladimír Špidla

STRANA 6

VLADIMÍR ŠPIDLA, ČLEN EVROPSKÉ KOMISE
ZODPOVĚDNÝ ZA ZAMĚSTNANOST,
SOCIÁLNÍ VĚCI A ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI

Investování do lidí

Evropský sociální fond investuje do lidí již více než 50 let. Otcové zakladatelé Unie prokázali jak svou vizionářskou prozíravost, tak i pragmatismus, když zakotvili tento fond do římské smlouvy. Dnes ESF financuje motivační opatření, kvalitní pracovní místa, prostřednictvím lepší kvalifikace, což je důležité pro rovné příležitosti, a podporuje lidi s postižením. Z přibližně deseti milionů lidí, kteří se podílejí na akcích ESF každý rok je polovina žen a přibližně 1,2 milionu jsou starší zaměstnanci.

Zatímco byl ESF původně navržen jako kompenzace za ztrátu míst v tradičních odvětvích pomocí přeškolení pracovníků, v sedmdesátých letech začalo nové období. V prvé řadě se stala problémem nezaměstnanost mladých. Evropská komise proto kladla důraz na podpůrné programy pro lidi mladší 25 let. Byla to také doba, kdy podpora byla rozšířena na ženy, obzvláště ty s nízkou kvalifikací a ženy, vracející se do zaměstnání. Energetická krize, hospodářský pokles a rekordní nezaměstnanost počátkem osmdesátých let přinesly nové výzvy, ale také nové přístupy. Komise přijala důležité rozhodnutí podporovat

prostřednictvím ESF další vzdělávání pro nové technologie.

Reforma v roce 1988 znamenala důležitou změnu pro ESF v několika aspektech:

- > Byla stanovena nová, širěji pojatá vize evropské solidarity: podpora ESF byla rozšířena tak, aby zahrnovala i rozměr sociální soudržnosti pro podporu chudších regionů s vysokou nezaměstnaností.
- > Kromě toho plánování víceletých programů umožnilo soustředit se na dlouhodobé cíle a
- > závěrem došlo ke zrodu principu partnerství, který byl od té doby trvale rozvíjen; namísto toho, aby sama spravovala tisíce projektů, Komise nyní programuje a spravuje zdroje ESF spolu s členskými zeměmi a regiony.

Nové údobí evropské integrace začalo s koncem studené války spolu s perspektivou přístupu zemí Střední a Východní Evropy. Souběžně s tím začala nová fáze globalizace, s mnohem náročnějšími požadavky na profesní a zeměpisnou mobilitu našich občanů. Se zahájením platnosti amsterodamské smlouvy v roce 1997 byla spuštěna Evropská strategie zaměstnanosti a od té doby hraje ústřední roli při koordinaci politiky EU pro vytváření lepších a početnějších pracovních míst. ESF se stal evropským finančním nástrojem pro implementaci Evropské strategie zaměstnanosti a je jedním ze základních principů Lisabonské strategie.

*„Spolu s dalšími strukturálními fondy
a fondy soudržnosti přenáší ESF význam
evropských hodnot a solidarity do reality.“*

Ve 27 členských státech Unie je vysoce kvalifikovaná pracovní síla čítající dvě stě milionů zaměstnanců, potřebujeme ale ještě dále zvýšit naše standardy, protože jsou před námi globální výzvy. Demografické stárnutí znamená, že si nemůžeme dovolit plýtvat potenciálem kohokoli, ať je mladý nebo starý, náš občan nebo imigrant, absolvent univerzity nebo člověk bez akademického vzdělání. A k tomu rychlé technické a hospodářské změny vyžadují vysoký stupeň přizpůsobivosti na straně firem a lidí v Evropě. ESF může pomoci sladit potřeby jednotlivce s požadavky trhu práce. Může pomoci členským státům uskutečňovat jejich vlastní agendy přizpůsobivosti a bezpečnosti. Naším aktivem jsou lidské zdroje a lidský potenciál a ESF nám pomáhá hrát touto kartou strategicky a úspěšně.

Podpora ESF není pouze o penězích, protože příspěvek fondu pro národní politiky trhu práce může být někdy malý. Skutečnost, že programy ESF jsou často používány pro vyzkoušení nových přístupů a myšlenek a slouží pro získávání zkušeností od ostatních členských států prostřednictvím spolupráce a sítí, může dát vzniknout přidané hodnotě při nízké ceně. Ve větší a rozmanitější Evropě potřebujeme spolupráci přes hranice více než kdy jindy. Tato přidaná hodnota není nákladná, ale stojí za to úsilí, protože Evropská unie se musí stát více inovativní a dynamickou, chce-li se zúčastnit soutěže v globálním hospodářství.

Programy ESF vyhovují národním i místním potřebám a jsou budovány na širokém partnerství. Programy, které jsou vyjednávány a rozhodovány mezi členskými zeměmi a Evropskou komisí, jsou implementovány prostřednictvím širokého spektra organizací jak z veřejného, tak soukromého sektoru. Tyto organizace zahrnují národní, regionální a místní orgány, vzdělávací a školicí instituce, nevládní organizace a dobrovolný sektor, stejně jako sociální partnerství, podnikové a profesní sdružení a jednotlivé společnosti.

Pro období 2007–13 bylo zahájeno 117 programů ESF v hodnotě 75 miliard eur. V následujících letech musí být tyto prostředky přeměněny na hmatatelné výsledky a bezprostřední pokrok. Více než kdykoli jindy musíme používat ESF tam, kde to přináší největší výsledky a soustředit náš rozpočet na odpovídající priority.

Spolu s ostatními strukturálními fondy a fondy soudržnosti transformuje ESF význam evropských hodnot a solidarity do reality. Podle mého mínění je toto nejdůležitější aspekt historie a budoucnosti evropských sociálních fondů.

1985

Akt o přistoupení Španělska a Portugalska

1986

Evropská rada EEA v Londýně

Ve dnech 5. a 6. prosince 1986 se Evropská rada dohodla na Jednotném evropském aktu.

1988

Evropská rada v Bruselu

Ve dnech 11. a 12. března 1988 se Evropská rada v Bruselu dohodla o prvním víceletém rozpočtu společenství pro roky 1989–93, často nazývaném jako „Delors I Package“.

STRANA 8

1989 – 1993

Od projektů k programům

Ačkoli mohou být počátky politiky Společenství řešící regionální nerovnováhu nalezeny už v římské smlouvě, teprve v roce 1975 byl vytvořen Evropský fond pro rozvoj regionů. V těchto počátečních letech zůstávaly práce na čistě národní úrovni, vybrané projekty byly financovány členskými zeměmi s malým vlivem ať už na úrovni evropské nebo regionální. Byl použit roční systém výběru a refinancování existujících projektů, který byl podobný způsobu činnosti jiných fondů Společenství s územní působností jako jsou Evropský sociální fond a Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond. Proto se „účinnost“ nástrojů Společenství stala tématem a v několika pilotních programech se projevila snaha o jejich integraci. Klíčové události roku 1986, obzvláště Jednotný evropský akt, přístup Řecka, Španělska a Portugalska a přijetí programu společného trhu, s sebou přinesly podnět k mnohem opravdovější „evropské“ politice soudržnosti. V březnu 1988 rozhodla Evropská rada v Bruselu vyčlenit 64 miliard ECU¹ pro strukturální fondy, což představovalo zdvojnásobení ročních zdrojů pro období 1989–93. Rada přijala 24. června 1988 první nařízení, které integrovalo strukturální fondy do zastřešující politiky soudržnosti. Tato přelomová reforma zavedla takové klíčové principy, jako soustředění se na nejméně rozvinuté regiony, víceleté plánování, strategickou orientaci investic a zapojení regionálních a místních partnerů.

CESTA K REFORMĚ

Po přistoupení Řecka v roce 1981 a Portugalska a Španělska v roce 1986 se regionální rozdíly v tehdejší Evropské společenství 12 států podstatnou měrou zvětšily. Před přístupem měl jeden Evropan z osmi roční příjem o 30 % nižší než průměr Společenství, to se po přistoupení v roce 1986 změnilo na jeden z pěti.

V důsledku krize rozpočtu, snahy dokončit vnitřní trh a zvýšit ekonomickou a sociální soudržnost podala Komise návrhy Parlamentu a Radě na reformu finančního systému Společenství. Ve své zprávě z 15. února 1987, nazvané „Udělat z jednotného aktu úspěch: nový cíl pro Evropu“, později uváděné jako „Balíček

Delors I“, navrhuje Komise pravidla pro zlepšení rozpočtových postupů a disciplíny. Návrh se týkal nové dohody mezi institucemi, podle které se Parlament, Rada a Komise dohodnou na víceleté finanční perspektivě a prioritách rozpočtu. Ve světle závěrů bruselské Evropské rady 11. a 12. února 1988 dospěly tyto tři instituce 29. června 1988 k dohodě, která poprvé stanovila pětiletou finanční perspektivu od 1988 do 1992.

Již v roce 1985 navrhla Komise „bílý papír“² o dokončení společného trhu do roku 1992. Následně přispěli k debatě o tom jak dosáhnout další integrace trhu svými dvěma zprávami italský ekonomové Tommaso Padoa-Schioppa a Paolo Cecchini³. Zatímco Cecchiniho zpráva odhadovala „cenu za nejednotnou Ev-

1989

Itálie

Zlepšování infrastruktury

1985–1995

Jacques Delors

*Jacques Delors, Prezident Evropské komise
v letech 1985 až 1995.*

1989–1995

Bruce Millan

*Bruce Millan, člen Evropské komise v letech 1989
až 1995 zodpovědný za regionální politiku
a spolupráci s Výborem pro regiony.*

STRANA 9

ropu“, tj. ekonomické ztráty v důsledku nedokončení jednotného trhu mezi 4,25 % až 6,5 % HDP, Padoa-Schioppova zpráva upozorňuje na „vážná rizika zvětšující se nerovnováhy v průběhu liberalizace trhu“ a navrhuje „příslušná doprovodná opatření pro urychlení změn ve strukturálně slabých regionech a zemích“. „Balíček Delors I“, který byl přijat Evropskou radou v březnu 1998, umožnil náročný program „1992“ včetně reformy Společné zemědělské politiky, který posílil činnosti Společenství v oblasti politiky soudržnosti, vědy, techniky, politiky životního prostředí a dopravy.

Nejdůležitější posun v rozpočtu podpořil tři strukturální fondy a vedl k významnému nárůstu zdrojů. Jestliže roční platby vzrostly z přibližně 6,4 miliardy ECU v roce 1988 na 20,5 miliardy ECU v roce 1993⁴, jejich relativní podíl poskočil z 16 na téměř 31 % rozpočtu EU. K tomu došlo současně s radikální změnou způsobu, jakým byly fondy řízeny. Evropský sociální fond (ESF) od roku 1958, Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond (EAGGF) od roku 1962 a Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) od roku 1975 vyvinuly – v souladu s roční rozpočtovou procedurou a národními kvótami vyjádřenými v dohodnutých nařízeních – systém refundování projektů, které byly vybrány a zahájeny členskými státy.

Aby byl tento systém „*juste retour*“ překonán, začala Komise rozvíjet a financovat regionální projekty na více autonomním a experimentálním základě, který se stal vzorem způsobu implementace politiky soudržnosti. Tyto výjimky zahrnovaly koordinaci výdajů EFRR, ESF a podpory EAGGE a začaly malými pilotními

„Evropa vidí svou budoucnost v dosažení rovnováhy mezi soutěžením a spoluprací, při kolektivní snaze o ovládnutí osudů mužů a žen, kteří v ní žijí. Je snadné toho dosáhnout? Ne. Síly trhu jsou mohutné. Když bychom ponechali věci jejich osudu, průmysl by se soustředil na severu a na jihu aktivity volného času. Ale tyto síly trhu, ať se zdají být jakkoli silné, ne vždycky táhnou stejným směrem. Snahou lidí a politického usilování je pokusit se vytvořit vyvážené území.“

Jacques Delors, 1989

Řecko

Zlepšení dopravního propojení, Řecko

Vybudování nové přeshraniční silnice mezi Řeckem a Bulharskem, Drama, Řecko.

Irsko

Modernizace železnice, Irsko

Modernizace železniční dráhy pro rozšíření sítě příměstských vlaků v oblasti Dublinu, Irsko.

Holandsko

Zlepšení úspor vody

projekty v Neapoli a Belfastu a o několik let později v oblasti Lozer v jižní Francii. Na začátku osmdesátých let byly v dalších místech Společenství realizovány rozsáhlejší experimentální projekty, které se soustředily na integrovaný přístup k regionálnímu plánování prostřednictvím Integrovaných rozvojových operací (IDO). Většími experimentálními programy financovanými na evropské úrovni byly Integrované středomořské programy (IMP) prováděné v roce 1986 v Řecku, Itálii a Francii. Tento vývoj byl podpořen posunem v modelech politik urbanistického a regionálního rozvoje a studii, doporučujícími více integrovaný přístup budovaný zdola, který dával přednost „měkkým“ opatřením namísto jednostranného zaměření se na fyzickou investici zaměřenou např. na podniky a infrastrukturu.

POLITIKA SOUDRŽNOSTI MEZI ROKY 1989 AŽ 1993

Reforma z roku 1988 zavedla celou řadu principů pro politiku soudržnosti a pro její nástroje, které od té doby zůstávají „mode d'emploi“ této politiky. Těmito principy jsou:

- > Soustředit se na omezený počet cílů při současném zaměření na nejméně rozvinuté regiony;
- > víceleté plánování založené na analýze, strategickém plánování a vyhodnocování;
- > dodatečné ověření, že členské země nenahrazují národní výdaje výdaji EU;
- > partnerství v navrhování a implementaci programů při začleňování účastníků na úrovních

národních, oblastních a EU včetně sociálních partnerů a nevládních organizací, čímž je zajištěno vlastnictví a transparentnost akcí.

V roce 1988 bylo odsouhlaseno pět prioritních cílů:

- > **Cíl 1:** podpora rozvoje a strukturálních změn v regionech, jejichž rozvoj zaostává;
- > **Cíl 2:** změny v regionech vážně ovlivněných průmyslovým poklesem;
- > **Cíl 3:** boj s dlouhodobou nezaměstnaností;
- > **Cíl 4:** usnadnění pracovní integrace mladých lidí;
- > **Cíl 5:** (a) urychlení změn zemědělských struktur a (b) podpora rozvoje venkovských oblastí.

Prostředky poskytnuté ERDF, ESF a EAGGF v rámci Cíle 1 dosáhly výše 43,8 miliardy ECU (64 % z celkových prostředků) a týkaly se 25 % neboli 86,2 milionů obyvatel. Největšími příjemci bylo Španělsko s vyčleněnými 10,2 miliardami ECU, přičemž v regionech spadajících do Cíle 1 žije 57,7 % jeho obyvatel, Itálie (8,5 miliardy ECU; 36,4 % obyvatel), Portugalsko 8,45 miliardy ECU; 100 %), Řecko (7,5 miliardy ECU; 100 %) a Irsko (4,46 miliardy ECU; 100 %). Menší částky byly vyčleněny Německu pro jeho východoněmecké spolkové země spadající v roce 1990 do oblasti Cíle 1, Francii pro Korsiku a francouzská zámořská území a Spojenému království pro Severní Irsko. 35,2 % investic pro Cíl 1 bylo využito na infrastrukturu, jmenovitě do oblasti dopravy a životního prostředí, 33,6 % do výrobních investic jako je přímá a nepřímá pomoc podnikání a 29,6 % na lidské zdroje.

Spojené království

Boj s nezaměstnaností

Portugalsko

Investice do dálnic, Portugalsko

Španělsko

Stavba mostů, Španělsko

Nová dálnice spojující Porto s Valença do Minho na portugalských hranicích, Portugalsko.

Most přes řeku Bidasoa, Navarre, Španělsko.

16,6 % neboli přibližně 57,3 milionů obyvatel žilo v oblastech Cíle 2 a mělo užitek z 6,1 miliardy ECU (9 % z celkového objemu) poskytnuté EFRR a ESF. Největšími příjemci bylo Spojené království (2 miliardy ECU; 35,5 % obyvatelstva), následované Španělskem (1,5 miliardy ECU; 22,2 %) a Francií (1,2 miliardy ECU; 18,3 %). Kromě Řecka, Irska a Portugalska využívaly i všechny ostatní členské země v menší míře prostředky Cíle 2. Z celkových investic bylo 55,1 % využito pro výrobní oblast, obzvláště pro podporu malých a středních podniků, 23,9 % na fyzickou regeneraci a životní prostředí, často v místech dřívějších průmyslových areálů, a 20,9 % na lidské zdroje.

Programy pro Cíl 3 a 4 se zaměřují na cílové skupiny pro aktivní politiku pracovního trhu a nemají tedy žádné územní zaměření a byly místo toho rozhodovány na národní úrovni. Vyčleněné prostředky pro oba cíle byly ve výši přibližně 6,67 miliardy ECU (10 % z celkové hodnoty) a byly poskytovány pouze prostřednictvím ESF. Hlavními příjemci bylo Spojené království (1,5 miliardy ECU), následované Francií (1,44 miliardy ECU) a Německem (1,05 miliardy ECU). Všechny ostatní země obdržely menší objemy s výjimkou Řecka, Irska a Portugalska, pro které byly vyčleněné objemy ESF zahrnuty do Cíle 1.

Závěrem, Cíl 5 dosáhl objemu 6,3 miliardy ECU (9,2 % z celkové hodnoty), přičemž Francie (2,3 miliardy ECU), Německo (1,4 miliardy ECU) a Itálie (0,96 miliardy ECU) byly hlavními příjemci. Zatímco opatření pod Cílem 5a neměla žádné územní zaměření, opatření pod cílem 5b se soustředila na venkovské oblasti, které

„Jednotný evropský akt významně zlepšuje institucionální systém a stanovuje nové cíle pro Společenství, obzvláště dokončení vnitřního trhu do roku 1992 a posílení hospodářské a sociální soudržnosti.

Uskutečnění těchto dvou cílů bude také odpovědí na naděje a potřeby zemí, které se právě připojily a které oprávněně očekávají, že jejich připojení ke Společenství by mělo podpořit jejich rozvoj a pomoci zvýšit jejich životní úroveň pomocí kombinace jejich vlastního úsilí a podpory jejich partnerů.“

Komise Evropského společenství: Úspěšné naplňování jednotného aktu: nové cíle pro Evropu, COM(87) 100 final, 15. února 1987.

Španělsko a Portugalsko

Plán Interreg spojující obě země

Most přes řeku Guadiana spojující Španělsko a Portugalsko.

Lucembursko

Zlepšení dopravního značení na hranici

Odstranění matoucího značení pro nákladní vozy překračující hranice Belgie, Francie a Lucemburska, Interreg.

Irsko

Oživení města

Obnova oblasti Temple Bar v Dublinu, Irsko.

představují 17,6 milionů obyvatel, což je 5 % celkového počtu. Zatímco se výdaje pod Cílem 5a soustředily na investice do výrobní oblasti, financování pod Cílem 5b bylo dostupné pro nové hospodářské aktivity ve venkovských oblastech (47,2 %), infrastrukturu a lidské zdroje (po 20 %) a životní prostředí (12,1 %).

Kromě národních a regionálních programů zahrazených do cílů bylo Komisi předloženo celkem 16 podnětů Společenství s vyčleněným objemem 5,3 miliard ECU (7,8 % z celku) pro řešení specifických problémů určitých regionů nebo sektorů. S vyčleněným objemem přibližně 1,1 miliardy ECU podporovala iniciativa „Interreg“ přeshraniční spolupráci mezi sousedními regiony, zatímco „Euroform“, „Now“ a „Horizon“ (764 milionů ECU) podporovaly projekty v oblasti odborného výcviku a tvorby pracovních míst. „Leader“ (455 milionů EC) podporoval místní a venkovské rozvojové projekty a další iniciativy zaměřené na obnovu rozvoje průmyslových oblastí (Resider, Rechar, Retex, Renaval, Konver; celkem 1,1 miliardy ECU), nejvzdálenější regiony (Regis; 181 milionů ECU) nebo oblasti ochrany životního prostředí, energie, informačních technologií a výzkumu (Envireg, Regen, Prisma, Telematique, Stride; celkem 1,6 miliardy ECU). Za technického dohledu spustila Komise také pilotní projekty, sítě a studie a rovněž různé nástroje pro podporu malých a středních podniků, jako jsou „Střediska podnikatelských inovací“.

ADMINISTRACE A ŘÍZENÍ

Administrace strukturálních fondů byla v letech 1989 až 1993 řízena souborem pěti nařízení Rady, která zajišťovala jejich efektivitu a koordinaci, implementaci a obecná opatření a implementaci každého ze tří fondů. Koordinační nařízení bylo přijato 24. června 1988, rozhodnutí Rady o zbylých čtyřech bylo učiněno 19. prosince 1988. Všechny vstoupily v platnost 1. ledna 1989.

Koordinační nařízení⁵ stanovuje uvedené cíle a principy, účely fondů, různé formy pomoci, přičemž nejdůležitější z nich jsou „Operační programy“, povinnost členských států zavést pro každý z cílů „regionální plán rozvoje“ (pro Cíle 1,2 a 5b) nebo „národní plán“ (pro Cíle 3 a 4). Následně by Komise přijala Rámce podpory ze strany Společenství (CSFs). Kromě toho si koordinační nařízení vyhrazuje právo spolufinancování až do výše 75 % pro akce pro Cíl 1 a 50 % v případě ostatních cílů.

Implementační nařízení⁶ určovalo obsah plánů a CSFs, větší projekty, pro které by bylo zapotřebí rozhodnutí Komise a stanovovalo systém povinností, plateb za akce a finanční kontroly. Obecná pravidla stanovovala uspořádání monitorování, vyhodnocování, poskytování zpráv a veřejných informací, které provázejí danou akci.

Tři implementační nařízení⁷ pro EFRR, ESF a EAGGF, část podpory, obsahovala další informaci o obsahu plánů a programů, jejich vhodnosti a o technické podpoře.

Portugalsko

Ochrana životního prostředí

Fondy Envireg byly použity pro stabilizaci městské skládky v Alcanena, Lisboa e Vale do Tejo, Portugalsko.

Itálie

Vytváření pracovních míst

Rekonstrukce výcvikové a průmyslové základny pro mladé lidi, Cagliari, Sardegna, Itálie.

Francie

Investování do malých a středních podniků

Podpora banánové plantáže v La Réunion, Francie.

Je to výrazný posun od každoročního výběru projektů členskými státy a jejich přijímání Evropskou komisí k více strategickému, víceletému plánování postavenému na širokém partnerství mezi regiony, členskými státy a Evropskou komisí. Rozhodování o plánech (analýza), CSF (koordinace akcí) a operačních programech (implementace) bylo novou výzvou pro všechny zúčastněné. Na každé úrovni musely být nejprve stanoveny procedury pro řízení fondů, jejich sledování a kontrolu. Kromě toho bylo nezbytné ve všech stupních provádění komunikace mezi idejemi a nástroji s různými tradicemi. Není proto překvapivé, že první generace operačních programů byla ne-

byla přijata před rokem 1990 a výsledkem toho bylo zpoždění jejich implementace.

Avšak nová třída účastníků na evropské, národní a regionální úrovni a partneři mimo veřejnou správu se začali učit, budovat schopnosti a zkoušet nové způsoby řešení a partnerství pro regionální a místní rozvoj.

Základní fakta a čísla

- > **Celkový rozpočet strukturálních fondů** 69 miliard ECU představujících 25 % rozpočtu EU a 0,3 % celkového HDP EU
 - > **z čehož pro regiony pro Cíl 1:** 64 %.
 - > **počet obyvatel v regionech pro Cíl 1:** 86,2 milionů (25 % z celkového počtu⁸⁾)
- > **Hlavní příjemci:** Španělsko (14,2 miliardy ECU), Itálie (11,4 milionů ECU), Portugalsko (9,2 miliardy ECU), Řecko (8,2 miliardy ECU).

Výsledky

- > Regiony Cíle 1 snížily rozdíl v HDP na hlavu v porovnání s průměrem EU o 3 procentní body.
- > Prostřednictvím strukturálních fondů bylo v Řecku, Irsku, Portugalsku a Španělsku vytvořeno 600 000 pracovních míst a průměrný HDP na osobu v těchto zemích vzrostl z 68,3 % na 74,5 % průměru Společenství.
- > Prostřednictvím ESF bylo vyškoleny 917 000 osob.
- > V regionech Cíle 2 získalo pomoc 470 000 malých a středních firem.

Více podrobností najdete na stránkách „vyhodnocení“ na: http://ec.europa.eu/regional_policy

1992

Podpis smlouvy o Evropské unii

1992

Evropská rada v Edinburgu

Evropská rada odsouhlasila v Edinburgu 11. a 12. prosince 1992 finanční perspektivy na roky 1994–99.

Rakousko

Věnovat se životnímu prostředí, Rakousko

Evropské středisko pro obnovitelnou energii v Güssingu, Rakousko.

1994 – 1999

Upevňování a znásobení úsilí

Smlouva o Evropské unii, dohodnutá v Maastrichtu 7. února 1992 a revidovaná Smlouva o Evropských společenstvích (TEC) vstoupily v platnost 1. listopadu 1993. Ve vztahu k politice soudržnosti a k regionální politice vytvořila TEC nový nástroj, Fond soudržnosti, a novou instituci, Výbor regionů spolu s principem decentralizace. V prosinci 1992 se Evropská rada dohodla na nové finanční perspektivě na období 1994–1999 a pro strukturální fondy a fondy soudržnosti bylo vyčleněno 168 miliard ECU⁹. To představuje zdvojení ročních zdrojů a odpovídá třetině rozpočtu EU. 20. července 1993 byla Radou přijata nová nařízení pro politiku soudržnosti, která nyní obsahují finanční nástroj pro podporu rybníctví a fond soudržnosti. Nová nařízení potvrzují klíčové principy politiky – soustředění, plánování, spoluúčast a partnerství – a ponechává pět existujících cílů v podstatě nezměněných. Některá opatření byla posílena, jako spoluúčast dalších institucí EU, obzvláště Evropského parlamentu, a pravidla pro partnerství, vyhodnocování a veřejnou informovanost. Při přistoupení Rakouska, Finska a Švédska 1. ledna 1995 změnové nařízení definovalo šestý cíl podporující mimořádně řídké osídlená území Finska a Švédska a vyčlenilo prostředky pro tyto tři nové členské země.

CESTA K REFORMĚ

V tak zvaném „Balíčku Delors II“¹⁰, předloženému k projednání čtyři dny po podepsání Maastrichtské smlouvy, navrhla Evropská komise program a rozpočet „směrování k ekonomické a měnové unii, která by Společenství umožnila plně využívat výhod organizovaného hospodářského území a jednotné měny“. Návrh obsahoval podrobnosti o novém fondu soudržnosti a nárůst rozpočtu strukturálních fondů a zjednodušení implementačních pravidel. Kompromis, dohodnutý na Evropské radě v Edinburgu 11. a 12. prosince 1992 stanovil zdroje pro období 1994–99. Pro strukturální fondy bylo vyčleněno 153 miliard ECU a pro Fond soudržnosti 15 miliard ECU, z nichž bylo 68 % vyhrazeno pro nejchudší regiony a země.

V dubnu 1993 navrhla Komise nařízení pro strukturální fondy, která byla Radou schválena v červenci 1993¹¹. Na základě principu partnerství byl proces vyjednávání nařízení provázen komentáři Evropského parlamentu, hospodářských a sociálních partnerů a sdruženími zastupujícími zájmy regionů. Nařízení pro Fond soudržnosti¹² bylo přijato v květnu 1994 včetně přidělení 15,15 miliard ECU. Platí pro země s hrubým národním produktem menším než 90 % průměru Společenství za podmínky, že mají program vedoucí k hospodářskému sblížení při splnění kritérií hospodářské a měnové unie, jak bylo stanoveno ve Smlouvě o ES. Fond mohl financovat až 85 % nákladů na projekty souvisejících s dopravní infrastrukturou a s životním prostředím s náklady přesahujícími

1994-1999

1995–1999

Monika Wulf-Mathiesová

Monika Wulf-Mathiesová, členka Evropské komise v letech 1995 až 1999 zodpovědná za regionální politiku a vztahy s Výborem pro regiony a fondy soudržnosti.

Švédsko

Investice do nových technologií ve Švédsku

Počítače pro nepříznivé prostředí od Arctic Inventors Network v Luleå, Švédsko.

Finsko

Investice do pohraničních oblastí

10 milionů ECU. Byly řízeny na základě rozhodnutí přijatých Komisí pro jednotlivé projekty. V letech 1994 až 1999 měly z fondů prospěch Řecko, Irsko, Portugalsko a Španělsko.

POLITIKA SOUDRŽNOSTI MEZI ROKY 1994 AŽ 1999

Reforma z roku 1993 ponechala cíle z období 1994–99 více méně beze změny:

- > **Cíl 1:** podpora rozvoje a strukturálních změn regionů, jejichž rozvoj zaostává;
- > **Cíl 2:** přeměny regionů nebo částí regionů vážně ovlivněných průmyslovým poklesem;
- > **Cíl 3:** boj s dlouhodobou nezaměstnaností a podpora integrace mladých lidí do pracovního procesu a osob ohrožených vyloučením z trhu práce, podpora rovných pracovních příležitostí pro muže a ženy;
- > **Cíl 4:** podpora přizpůsobení pracovních sil změnám v průmyslu a změnám výrobních systémů;
- > **Cíl 5:** podpora rozvoje venkova (a) urychlením změn zemědělských struktur v rámci reformy společné zemědělské politiky a podporováním modernizace a strukturálních změn v sektoru rybářství (b) podpora rozvoje a strukturálních změn venkovských oblastí; a
- > **Cíl 6:** rozvoj a strukturální změny regionů s mimořádně nízkou hustotou obyvatelstva (od 1. ledna 1995).

Prostředky poskytnuté EFRR, ESF a EAGGF v rámci Cíle 1 byly ve výši 94 miliard ECU, ve

„Kvalita implementace je stále větší měrou určována kvalitou partnerství. Úspěch politiky soudržnosti v reálných podmínkách závisí na funkčním partnerství, které přivádí dohromady všechny, kteří se zúčastňují hospodářského vývoje regionu. To zahrnuje představitele ministerstev a volené místní představitele a představitele podnikatelského světa, odbory, ženy, charitu a dobrovolné organizace, sdružení na ochranu životního prostředí, i když znám některé vládní představitele, kteří nad tím vším ohrnou nos.“

Monika Wulf-Mathiesová na prvním Fóru soudržnosti 27. dubna 1997 v Bruselu

Německo

Přestavba infrastruktury

Přestavba mostu Kronprinzenbrücke, Berlín, Německo.

Severní Irsko, VB

Lepší dopravní spoje pro podnikání

Nový přístav v Londonderry, financovaný ERDE.

Španělsko

Posilování evropské infrastruktury

fondech soudržnosti to pak bylo 14,45 miliard ECU (68 % z celkového počtu dostupných fondů¹³). Vynaložení těchto prostředků se týkalo 24,6 %, neboli 97,7 milionů obyvatel. 41 % investic v rámci Cíle 1 bylo použito na podporu podniků, 29,8 % na infrastrukturu, z čehož přibližně polovina byla na dopravu, čtvrtina na životní prostředí a 24,5 % na lidské zdroje.

60,6 milionů lidí (16,3 % z celkového počtu) z oblastí Cíle 2 mělo užitek z investičního balíku o objemu 9,4 miliardy ECU (10,6 % z celkového objemu) poskytnutého EFRR a ESF, z čehož bylo 55,1 % spotřebováno především na podporu malých a středních podniků. Další 23,9 % bylo využito na fyzickou regeneraci a životní prostředí, často ve vztahu k bývalým průmyslovým areálům, a 20,9 % získaly lidské zdroje.

Celkový objem vyčleněných prostředků pro Cíle 3 a 4 byl přibližně 15,2 miliard ECU (9,1 % z celkového objemu). Tyto prostředky přicházely z ESF pro aktivity na trhu práce a pro sociální začlenění.

Prostředky pro Cíl 5 dosáhly výše 13 miliard ECU (7,8 % z celkového objemu) a byly dostupné pro nové hospodářské aktivity v rybářství a ve venkovských oblastech (47,2 %), infrastrukturu a lidské zdroje (po 20 %) a životní prostředí (12,1 %). Ve venkovských oblastech podporovaných v rámci Cíle 5b žilo 32,7 milionů lidí, což představuje 8,8 % z celkového počtu obyvatel EU.

Švédsko a Finsko obdržely 697 milionů ECU (0,4 % z celkového objemu) v rámci Cíle 6.

Pro 13 iniciativ Společenství bylo vyčleněno 14 miliard ECU (8 % z celkového objemu) pro spolufinancování přeshraniční, nadnárodní a inovační projekty.

ADMINISTRACE A ŘÍZENÍ

V letech 1994 až 1999 byla pravidla pro řízení strukturálních fondů a Fondu soudržnosti stanovena souborem sedmi nařízení Rady, které určovaly jejich efektivitu a koordinaci, implementaci a obecná ustanovení a pro implementaci každého ze čtyř strukturálních fondů. Pro Fond soudržnosti bylo přijato samostatné nařízení. Koordinační nařízení neprodělalo mnoho změn vůči předchozímu třístupňovému systému zavedenému v roce 1989, který zahrnoval národní plány, rámce podpory ze strany Společenství (CSFs) a operační programy. Vyžaduje však, aby národní plány byly podrobnější, obzvláště v oblasti životního prostředí. Zavedlo také novinku v podobě Jednotného programového dokumentu, který znamenal, že členské státy a regiony mohou podávat plány a operační programy v jednom dokumentu, po kterém následuje jedno rozhodnutí Komise.

V tomto období došlo v politice rozvoje k řadě důležitých posunů. V listopadu 1996 byla publikována první zpráva o ekonomické a sociální soudržnosti, která uváděla ekonomické a sociální nerovnosti Unie na regionální úrovni a odhadovala dopad politik národních a Společenství na jejich vývoj. Byla představena v dubnu 1997 na prvním Fóru soudržnosti, což byla událost, která od té doby doprovází přijetí

Německo

Podpora turistiky, ochrana kultury

Portugalsko

Ochrana životního prostředí

Francie

Výzkum a vývoj

Vyčištění Ria Formosa na Algarve v Portugalsku.

Zahradnický výzkum a vývoj v Basse-Normandie, Francie, podporovaný EFRR.

každé následné zprávy a stalo se fórem pro výměnu zkušeností a informací o politice soudržnosti pro členské státy, regiony a účastníky.

V květnu 1999 byla přijata Evropská perspektiva územního rozvoje (ESPD), což je právně nezávazný dokument poskytující politický rámec pro sektorově orientovanou politiku na místní, regionální, národní a evropské úrovni, která má územní dopad.

A na závěr, podpis amsterodamské smlouvy v říjnu 1997 zakotvil princip evropské strategie zaměstnanosti, který ustavil užší spolupráci národních politik zaměstnanosti.

„Fond soudržnosti dodává Společenství nový rozměr. Svým způsobem provádění umožňuje fond členským státům reagovat na konvergenční kritéria tak, aby mohly směřovat ke třetí fázi ekonomické a měnové unie.“

Jacques Delors před Evropským parlamentem 11. února 1992

Základní fakta a čísla

> Celkový rozpočet strukturálních fondů a Fondu soudržnosti:

168 miliard ECU představujících přibližně třetinu rozpočtu EU a 0,4 % celkového HDP EU.

> z čehož pro regiony pro Cíl 1: 68 %

> počet obyvatel v regionech pro Cíl 1: 91,7 milionů (24,6 % z celkového počtu)

> Hlavní příjemci: Španělsko (42,4 miliardy ECU), Německo (21,8 miliardy ECU), Itálie (21,7 miliardy ECU), Portugalsko (18,2 miliardy ECU), Řecko (17,7 miliardy ECU) a Francie (14,9 miliardy ECU).

Výsledky

> Vliv intervencí strukturálních fondů v letech 1994 až 1999 na HDP v reálných hodnotách je odhadován zvýšení o 4,7 % v Portugalsku, 3,9 % ve východoněmeckých spolkových zemích, 2,8 % v Irsku, 2,2 % v Řecku, 1,4 % ve Španělsku a 1,3 % v Severním Irsku.

> V regionech spadajících pod Cíl 1 bylo vytvořeno 700 000 pracovních míst, což zvýšilo zaměstnanost v Portugalsku o téměř 4 %, v Řecku o 2,5 % a mezi 1 % až 2 % v nových německých spolkových zemích, na jihu Itálie a Španělska.

> 800 000 malých a středních podniků, včetně 500 000 pro Cíl 1, obdrželo přímou investiční pomoc.

> Bylo vybudováno nebo modernizováno 4 104 km dálnic a 31 844 km ostatních silnic. Investice do železniční infrastruktury vedla ke snížení jízdních dob na klíčových tratích jako je Athény – Thesaloníki – Idomeni (zkrácení jízdní doby o 1 hodinu 30 minut), Lisabon – Faro (1 hodina 35 minut), Lisabon – Vila Formosa (1 hodina 20 minut), Larné – Dublin (20 minut) a Belfast – Derry (25 minut).

> V regionech spadajících do Cíle 2 bylo vytvořeno odhadem 567 000 nových míst, nezaměstnanost klesla z 11,3 % na 8,7 % a z EFRR fondů bylo investováno 3,2 miliard ECU do rozvoje 115,1 milionů čtverečních metrů nových areálů a provozoven.

Více podrobností najdete na stránkách „vyhodnocení“ na:

http://ec.europa.eu/regional_policy

1999

Evropská rada v Berlíně

24. a 25. března 1999 se Evropská rada v Berlíně dohodla na „Agendě 2000“ a na rozpočtu pro období 2000–06.

Litva

Investování do infrastruktury

Výměna hlavní čerpací stanice v Rize, spolufinancovaná z předvstupových programů, Litva.

Estonsko

Posílení vzdělávacího systému

Nová mateřská školka v Estonsku, financovaná z předvstupových programů, SAPARD.

2000 – 2006

Udělat z rozšíření úspěch

Směřování ke zjednodušení návrhu a procedur politiky soudržnosti souběžně s přípravami na rozšíření, to byla dvě hlavní témata období 2000–06. „Agenda 2000“ byla v přípravě od druhé poloviny devadesátých let a připravila cestu pro dosud největší rozšíření EU při připojení 10 nových členských států v květnu 2004. Důsledek tohoto rozšíření zvýšil počet obyvatel EU o 20 %, ale pouze 5 % nárůst HDP Unie. S rozšířením přišlo zvětšení nerovnosti v příjmech a zaměstnanosti, protože průměrný HDP na osobu v těchto nových členských zemích byl menší než polovina průměru EU a pouze 56 % jejich obyvatel bylo aktivně zaměstnaných v porovnání s 64 % v EU-15. Území nových členských států téměř kompletně spadalo do Cíle 1 jako vhodných pro nejvyšší možnou podporu ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti. Práce však začaly ještě před rozšířením včetně vytvoření předpřístupových nástrojů dostupných pro tehdy kandidátské země pro přípravu na politiku soudržnosti. Následně po rozhodnutí přijatém berlínskou Evropskou radou v březnu 1999 činil rozpočet pro politiku soudržnosti na roky 2000–06 celkem 213 miliard eur¹⁴ pro patnáct členských států. Pro nové členské státy bylo pro období 2004–06 vyčleněno dalších 22 miliard eur. Evropskou radou v Lisabonu byla v březnu 2000 odsouhlasena „Lisabonská strategie“, která se se svým zaměřením na růst, zaměstnanost a inovaci stala leitmotivem mnoha politik EU a byla impulsem pro změnu paradigmatu pro politiku soudržnosti.

CESTA K REFORMĚ

V červenci 1997 předložila Evropská komise „Agendu 2000“¹⁵, dokument popisující celkové výhledy pro rozvoj Evropské unie a jejích politik, horizontální problémy vzniklé rozšířením a obrys budoucího finančního rámce na roky 2000–06. Výsledný legislativní balík byl navržen v březnu 1998 a zahrnoval společnou zemědělskou politiku, reformu politiky soudržnosti, předpřístupové nástroje a nový finanční rámec. Na své schůzi 24. března 1999 v Berlíně dosáhla Evropská rada

dohody o návrzích Komise, čímž umožnila implementaci následných legislativních a rozpočtových opatření.

V červnu 1998 navrhla Komise nařízení o strukturálních fondech a fondu soudržnosti a o předpřístupových nástrojích, které byly odsouhlaseny Radou – a zčásti Evropským parlamentem – v období mezi květnem a červencem 1999. Na základě revidovaných nařízení Smlouvy se Evropský parlament poprvé podílel na přijetí nařízení o EFRR a ESF prostřednictvím spouštěcího procedury. Významná změna přišla ve formě nového

2000

1999–2004

Michel Barnier

Komisař pro regionální politiku v období září 1999 až duben 2004.

Polsko

Zlepšení stavu silnic

Zlepšení stavu silnic mezi Sochaczewem a Grojecem pro dopravu objíždějící jih Varšavy, Polsko.

Kypr

Obnova vesnice

„obecného“ nařízení¹⁶ přijatého Radou. Nahradilo koordinační nařízení a část implementačního nařízení. Kromě toho bylo přijato pět nových nařízení o EFRR, ESF, Evropském zemědělském podpůrném a garančním fondu (EAGGF), Finančním nástroji pro podporu rybníkářství a fondu soudržnosti. Mezi březnem 2000 a březnem 2001 rozhodla Komise o dalších pěti nařízeních týkajících se implementace, která stanovila podrobná pravidla o užívání eura, o informacích a publicitě, přípustných vydáních, systémech řízení a kontroly a finančních úpravách. A závěrem, byla v červnu 1999 přijata nařízení Rady pro Nástroj pro předpřístupovou strukturální politiku (ISPA) a Zvláštní přístupový program pro zemědělství a rozvoj venkova (SAPARD).

POLITIKA SOUDRŽNOSTI MEZI ROKY 2000 AŽ 2006

Reforma z roku 1999 spojila předchozí Cíle 2 a 5 a Cíle 3 a 4, čímž snížila počet cílů strukturálních fondů z šesti na tři, a snížila počet iniciativ Společenství ze 13 na čtyři. Tři zbývající cíle byly:

- > **Cíl 1:** podpora rozvoje a strukturálních změn regionů jejichž rozvoj zaostává;
- > **Cíl 2:** a následná podpora ekonomické a sociální přeměny oblastí které se potýkají se strukturálními těžkostmi; a
- > **Cíl 3:** podporovat úpravu a modernizaci politiky a systémů vzdělávání, výcviku a zaměstnanosti.

„Dokud má Evropa cíle, musí mít politiku soudržnosti, která by je pomáhala splnit. Jedním z cílů je sdílený pokrok ve znovusjednocené Evropě. Novým horizontem je dát rozšířené Evropě prostředky pro dosažení dynamického růstu a vysoké zaměstnanosti na udržitelném základě. A způsob, jak toho dosáhnout, byl již naplánován: musíme usilovat o dosažení cílů jednomyslně stanovené lisabonskou a gothenburgskou agendou. Konec konců, jsou to naše regiony, oblasti, města a městečka, která uskutečňují investice, implementují politiky národní a Společenství a aplikují zákony EU. Nesmíme je nechat stranou jako diváky, ale musíme z nich udělat naše partnery při zdolávání výzev udržitelného rozvoje.“

Michel Barnier před Evropským parlamentem 18. února 2004

2004

Rozšíření EU na 25

1. květen 2004, oslava rozšíření EU na 25 členských států.

Španělsko

Rekultivace průmyslových skádek

Belgie

Vytváření pracovních míst

Pracovní místa vytvořená pro imigranty v Antverpách, Belgie.

2000-06

Financování poskytnuté EFRR, ESF, EAGGF a FIG v rámci Cíle 1 se týkalo 37 %, neboli 169,4 milionů obyvatel EU-25, a dosáhlo výše 149,2 miliardy eur. Dalších 25,4 eur bylo poskytnuto v rámci Fondu soudržnosti (dosahující až do výše 71,6 % strukturálních fondů a Fondu soudržnosti). 41 % investic v rámci Cíle 1 bylo spotřebováno na infrastrukturu, z čehož téměř polovina byla vyčleněna na dopravu a přibližně třetina na životní prostředí. 33,8 % bylo vyčleněno na vytváření podpůrného prostředí pro podniky a 24,5 % na lidské zdroje.

15,2 %, neboli přibližně 69,8 milionů obyvatel žilo v oblastech Cíle 2 a mělo užitek z finančního balíku 22,5 miliardy eur (9,6 % z celkového objemu) poskytnuté EFRR a ESF. Z celkových investic bylo 55,1 % využito pro výrobní oblast, obzvláště pro podporu malých a středních podniků, 23,9 % na fyzickou regeneraci a životní prostředí, často v místech dříve využívaných průmyslem, a 20,9 % na lidské zdroje.

Programy pro Cíl 3 a 4 se zaměřují na cílové skupiny pro aktivní politiku pracovního trhu a nemají tedy žádné územní zaměření a byly místo toho rozhodovány na národní úrovni. Vyčleněné prostředky pro oba cíle byly ve výši přibližně 24,1 miliardy eur (10,3 % z celkové hodnoty) a byly poskytovány pouze prostřednictvím ESF.

11,5 miliardy eur bylo vyčleněno pro iniciativy Společenství „Interreg III“, „Urban II“, „Equal“, „Leader+“ a pro inovativní akce během období 2000–06.

ADMINISTRACE A ŘÍZENÍ

V období 2000–06 se posílila spolupráce mezi Komisí a členskými zeměmi na základě opatření pro finanční dohled a disciplínu. Byly vyjasněny zodpovědnosti národních řídicích a platebních orgánů a bylo zjednodušeno a urychleno řízení programu prostřednictvím finanční disciplíny a pravidla „n+2“. Podle tohoto pravidla nemožnost poskytnout prokázání platby během dvou let znamená, že vyčleněné prostředky jsou ztraceny. Kromě toho bylo zavedeno větší zapojení členských států a regionů do sledování a vyhodnocování programu systémem vyhodnocování *ex ante*, uprostřed a *ex post*.

V oblasti rozvoje politiky znamenaly druhá a třetí zpráva o ekonomické a sociální soudržnosti odražely živé období reflexe a diskuse mezi květnem 2001 a únorem 2004 o dopadech politiky soudržnosti a o její budoucí podobě. To usnadnilo průchod nových návrhů nařízení Komise pro období 2007–13.

Od října 2003 se staly „OTEVŘENÉ DNY – evropský týden regionů a měst“ každoročním neformálním setkáním politických činitelů a expertů z celé Evropy i mimo ni. Setkání OTEVŘENÉ DNY, které je společně organizováno Evropskou komisí a Výborem pro regiony spolu s regiony a městy z celé Evropy, Evropským parlamentem a soukromými a občanskými organizacemi, vytváří místo pro výměnu zkušeností a nápadů pro regionální rozvoj.

Česká republika

Výuka uprchlíků

Rakousko

Oživení měst

Fondy URBAN jsou použity pro oživení centra Vídně.

Slovensko

Investice do obnovitelné energie

Větrná farma v Cerové, Slovensko.

V listopadu 2002 byl vytvořen Fond solidarity Evropské unie, který není součástí politiky soudržnosti a slouží naléhavým potřebám regionů, které byly postiženy větší katastrofou.

Základní fakta a čísla

- > **Celkový objem dostupných prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti:** 213 miliard eur pro EU-15 na období 2000 až 2006 a 21,7 miliardy eur pro 10 nových členských států na období 2004 až 2006, což představuje třetinu rozpočtu EU a 0,4 % celkového HDP EU.
 - > **z čehož pro regiony pro Cíl 1:** 71,6 %.
 - > **počet obyvatel v regionech pro Cíl 1:** 169,4 milionů (37 % z celkového počtu)
- > **Hlavní příjemci:** Španělsko (56,3 miliardy eur), Německo (29,8 miliardy eur), Itálie (29,6 miliardy eur), Řecko (24,9 miliardy eur), Portugalsko (22,8 miliardy eur), Spojené království (16,6 miliardy eur) a Francie (15,7 miliardy eur).

Výsledky

- > Je odhadováno, že mezi roky 2000 a 2006 výdaje pro Cíl 1 vytvořily 570 000 pracovních míst, z nichž přibližně 160 000 bylo v nových členských státech.
- > Ve Španělsku investovaly strukturální fondy 4 miliardy eur do výzkumu, technického rozvoje, inovací a informačních technologií prostřednictvím více než 13 000 výzkumných projektů na

kterých spolupracovalo téměř 100 000 výzkumníků, a poskytly spolufinancování pro většinu současných 64 španělských technologických parků.

- > V Řecku snížily pokračující investice do athénské metra dopravní zácpy a znečištění ovzduší. Bylo financováno osm nových stanic, včetně čtyř přestupních, a 17 vlaků. V polovině roku 2005 je užívalo v dopravní špičce 17 200 cestujících v porovnání s původně předpokládanými 15 500. Ve Španělsku uspořily investice do silničního systému odhadem 1,2 milionu dopravních hodin za rok.
- > Pro regiony Cíle 2 uvádějí průzkumy na úrovni firem, že koncem období 2000–06 bylo vytvořeno hrubým odhadem 730 000 pracovních míst.
- > V Katalánsku se na program Cíle 2 podílelo přes 6 000 (asi 21 %) výzkumných pracovníků regionu a investice do soukromého sektoru v oblasti informační společnosti dosáhly výše 1,4 miliardy eur (37 %).
- > Ve Spojeném království, v regionech Cílů 1 a 2, obdrželo podporu více než 250 000 malých a středních podniků. Přibližně 16 000 z nich obdrželo přímou finanční podporu.

Více podrobností najdete na stránkách „vyhodnocení“ na: http://ec.europa.eu/regional_policy

2005

Evropská rada v Bruselu

Ve dnech 15. a 16. prosince 2005 se Evropská rada v Bruselu dohodla na rozpočtu EU pro období 2007–13.

Německo

Podpora výzkumu a vývoje

Evropský fond pro rozvoj regionů podporuje výzkum v oblasti solárních technologií v Berlíně, Německo.

2007

Rozšíření na 27

1. ledna 2007: s připojením Bulharska a Rumunska dosahuje počet členů 27.

2007 – 2013

Zaměření se na růst a pracovní místa

Dosud největší soustředění zdrojů pro nejméně členské státy a regiony, zapojení všech regionů a přesun priorit tak, aby byl podpořen růst, pracovní místa a inovace, to jsou v jádru největší změny politiky soudržnosti EU v současném období. V Evropské unii 27 států nyní žije každý třetí obyvatel EU – v celkovém počtu 170 milionů – v těch nejméně rozvinutých regionech, které získávají pomoc v rámci cíle „Sbližování“. Hospodářské a sociální nerovnosti se při posledním rozšíření významně prohloubily. Vyjádřeno v příjmech na osobu, Lucembursko je nyní sedmkrát bohatší než Rumunsko. Na regionální úrovni je rozdíl dokonce ještě větší: nejbohatším regionem je Vnitřní Londýn s 290 % příjmu na osobu EU-27, zatímco nejméně rozvinutý region je Severovýchod v Rumunsku s 23 % průměru EU. Evropská rada odsouhlasila v prosinci 2005 rozpočet na období 2007–13 a vyčlenil 347 miliard eur¹⁷ na strukturální fondy a na Fond soudržnosti, z čehož je plánováno vynaložit 81,5 % na regiony „Sbližování“. V důsledku zjednodušených procedur bylo téměř všech 436 programů týkajících se všech regionů a členských států EU odsouhlaseno před koncem roku 2007. Podstatná změna jejich priorit znamená, že čtvrtina zdrojů je nyní vyčleněna na výzkum a inovace a asi 30 % na infrastrukturu pro ochranu životního prostředí a na opatření proti klimatickým změnám.

CESTA K REFORMĚ

V únoru 2004 vydala Evropská komise dokument¹⁸ o budoucnosti rozšířené Unie, včetně návrhu rozpočtu na roky 2007–13. Z celkového rozpočtu 1 025 miliard eur¹⁹ bylo 336 miliard eur vyčleněno pro strukturální fondy a pro Fond soudržnosti a dalších 70 miliard eur bylo určeno pro rozvoj venkova pod jiným označením než soudržnost. Po obtížných jednáních se Evropská rada 11. a 12. prosince v Bruselu dohodla na rozpočtu, který byl převeden v dubnu 2006 na meziinstitucionální dohodu mezi Radou, Parlamentem a Komisí o 864 miliardách eur, z nichž 308 miliard eur bylo určeno pro politiku soudržnosti. Ve stejnou dobu byl stanoven pozměněný rozpočet pro 2008/09.

Od roku 2001 tlumila Komise rušné období reflexe o budoucnosti politiky soudržnosti EU.

V červnu 2004 předložila Komise legislativní balík pěti nařízení,²⁰ včetně jednoho s obecnými opatřeními, tří o EFRR, ESF a o Fondu soudržnosti a posledního o „Evropském uskupení pro územní spolupráci.“ Rada a Parlament je přijaly v červnu 2006 po dosažení dohody o rozpočtu. V prosinci 2006 byla tato nařízení doplněna o jedno jednotné implementační nařízení²¹ nahrazující pět existujících opatření pro informování a publicitu, řídicí a kontrolní systémy, nepravdivosti, finanční korekce a způsobilost.

POLITIKA SOUDRŽNOSTI MEZI ROKY 2007 AŽ 2013

Souběžně se sdružením Cílů 2 a 3 transformovala reforma z roku 2006 iniciativu Interreg do třetího cíle a současně integrovala ostatní

2007

Řecko

Lepší infrastruktura pro ochranu živ. prostředí

Přehrada Thissavros, součást projektu Řeka Nestos, prováděná ve spolupráci s Bulharskem, byla vybudována pro zlepšení zavlažování a dodávku energie.

2007

Portugalský plán pro politiku soudržnosti

Danuta Hübnerová podepisující v Lisabonu 4. července 2007 portugalský plán pro politiku soudržnosti na roky 2007–13.

2007

4. Fórum soudržnosti

iniciativy Společenství do hlavních programů. Prioritní cíle jsou definovány následovně:

- > **„Sbližování“**: má za cíl urychlit sbližování nejméně vyvinutých členských států a regionů definovaných HDP na osobu menším než 75 % průměru EU;
- > **„Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“**: týká se všech ostatních regionů s cílem posílit konkurenceschopnost a přitažlivost regionů a rovněž zaměstnanost; a
- > **„Evropská územní spolupráce“**: vychází z iniciativy Interreg a podporuje přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci a je rovněž dostupná pro síť.

Počet finančních nástrojů pro soudržnost je snížen ze šesti na tři: dva strukturální fondy (EFRR, ESF) a Fond soudržnosti. Specifická podpora původních EAGGF a FIFG nyní přechází pod nový Evropský zemědělský Fond pro rozvoj venkova (EAFRD) a Evropský fond pro rybnářství (EFF).

Cíle „Sbližování“ se týkají 84 regionů v 17 členských státech a 170 milionů obyvatel a – na základě principu postupného vyřazování – dalších 16 regionů s 16,4 miliony obyvatel a s HDP pouze lehce nad prahovou úrovní v důsledku statistického vlivu rozšíření. Celková částka pro cíle sbližování je 282,8 miliardy eur, což představuje 81,5 % z celkového objemu. Z toho je 199,3 miliardy eur pro regiony v programu sbližování, 13,9 miliardy eur pro regiony postupně vyřazované a 69,6 miliardy pro Fond soudržnosti, který je pro 15 členských států.

Celkem 168 regionů v 19 členských státech, které představují 314 milionů obyvatel, při-

„Jsem přesvědčena, že evropská politika soudržnosti je nastavena dobře, aby se mohla vypořádat s výzvami, které jsou před námi. Nejdůležitější hodnotou, jak věřím, je systém víceúrovňového řízení, založený na zodpovědnosti a partnerství. Systém, který na jedné straně podporuje ekonomickou efektivitu a rozvoj prostřednictvím spolupráce mezi úrovněmi evropskými, národními a regionálními a na druhé spojuje politiku s jednotlivými územími Unie a se srdci jejích obyvatel.“

Danuta Hübnerová na prvním Fóru soudržnosti 27. dubna 2007 v Bruselu

2007

OTEVŘENÉ DNY

Setkání expertů a výměna zkušeností a nápadů během OTEVŘENÝCH DNŮ, každoroční setkání evropských regionů a měst.

Itálie

Studování mořského prostředí

Dánsko

Zlepšování dopravy, podpora růstu

Nová letištní vybavení pro povzbuzení rozvoje podnikání v Dánsku.

STRANA 24

2007-13

padá v úvahu pro cíle programu „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“. 13 z těchto regionů s 19 miliony obyvatel jsou tak zvanými oblastmi postupného přiřazování a jsou jim přidělovány speciální finanční objemy vzhledem k jejich dřívějšímu statutu regionů pro Cíl 1. Pro tento cíl je dostupných 54,9 miliardy eur, což je těsně pod 16 % z celkového vyčleněného objemu. Pro regiony postupného přiřazování je 11,4 miliardy eur.

Co se týče cíle „Evropská územní spolupráce“, v přeshraničních oblastech žije 181,7 milionů obyvatel (37,5 % z celkového počtu obyvatel EU) a všech ostatních regionů EU a jejich obyvatel se týká přinejmenším jedna z existujících 13 nadnárodních oblastí spolupráce. 8,7 miliardy eur (2,5 % z celku), dostupných pro tento cíl je rozděleno následovně: 6,44 miliardy eur pro přeshraniční, 1,83 miliardy eur pro nadnárodní a 445 milionů eur pro meziregionální spolupráci a sítě. Jako součást tohoto cíle zahájila Komise iniciativu „Regiony pro hospodářskou změnu“ pro podporu sítí pro vzorovou spolupráci pro udržitelný rozvoj regionů a měst.

ADMINISTRACE A ŘÍZENÍ

Největší zjednodušení pro současné období se týká zavedení dvou programových kroků místo tří. Plánování vychází ze „Směrnice Společenství pro soudržnost“ a je prováděno na národní úrovni prostřednictvím Národních strategických referenčních rámců a implementace je ponechána na operačních programech. Jak nařízení, tak směrnice vyžadují, aby v nové

generaci programů byla jistá část zdrojů „rezervována“ pro klíčové investice spojené s obnovou strategií pro růst a pracovní místa. To znamená výzkum a inovace, infrastruktury evropské důležitosti, průmyslová soutěž, obnovitelné energie, eko-inovace a lidské zdroje. V regionech „Sbližování“ musí tyto priority dostávat 60 % z celkových dostupných prostředků a v ostatních regionech 75 %. Průměrná část zdrojů rezervovaných pro klíčové lisabonské investice dosahuje v EU-27 61,2 % pro cíl sbližování a 76,7 % pro cíl regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Celkem bude pro tyto investice vyčleněno přibližně 200 miliard eur. V porovnání s předchozím obdobím to představuje nárůst o více než 50 miliard eur.

Byla zmodernizována další opatření, jako jsou pravidla pro stanovení způsobilosti, která se nyní rozhodují spíše na národní úrovni než na úrovni EU, a zvýšené zaměření na princip proporcionality má za cíl snížit byrokracii a omezení ovlivňující menší programy.

Tři nové politické nástroje nazývané Jaspers, Jeremie a Jessica zlepšují spolupráci mezi Evropskou komisí a Evropskou investiční bankou a ostatními finančními institucemi, aby se posílilo budování kapacit a zajistilo členským státům a regionům ustanovit zdravé a účinné používání fondů.

Evropské uskupení pro územní spolupráci (EGTC) umožní, aby regionální a místní orgány z různých zemí mohly vytvořit spolupracující uskupení jako právní nástroje pro projekty jako jsou přeshraniční doprava nebo zdravotnické služby.

Slovensko

Rozvoj turistiky

Polsko

Obnova veřejných prostor

Belgie

Čistší doprava

Zelený Boulevard, bezplatný kyvadlový autobus pro snížení hustoty provozu, Hasselt, Limburg, Belgie.

STRANA 25

Nástroj pro předpřístupovou pomoc (IPA) nahradil předchozí předpřístupové nástroje v roce 2007. IPA je navržen tak, aby pomohl kandidátským zemím a potenciálním kandidátským zemím ze Západního Balkánu připravit se na možné přistoupení, včetně oblastí regionálního rozvoje a spolupráce.

A na závěr, čtvrtá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti společně s Fórem soudržnosti 27. a 28. září 2007 znamenala spuštění debaty o budoucnosti politiky soudržnosti EU po roce 2013.

„Úspěšné regiony a města jsou těmi, kteří přijímají otevřenost a nabízejí hospodářský úspěch a sociální prosperitu svým obyvatelům a příležitost plně rozvinout jejich talenty. Evropa potřebuje tvořivost, zkušenosti a nadšení svých regionů a měst více než kdykoli jindy. V éře globalizace hrají vedoucí roli v konkurenceschopné Evropě, kterou se snažíme vybudovat.“

José Manuel Barroso, předseda evropské komise, 9. října 2006 při příležitosti otevření evropského týdne regionů a měst

Základní fakta a čísla

- > **Celkový objem dostupných prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti:** 347 miliard eur představujících 35,7 % rozpočtu EU a 0,38 % celkového HDP EU
 - > **z čehož pro regiony pro Cíl 1:** 81,5 %
 - > **počet obyvatel v regionech pro Cíl 1:** 170 milionů (35 % z celkového počtu včetně postupně vyřazovaných regionů)
- > **Hlavní příjemci:** Polsko (67,3 miliardy eur), Španělsko (35,2 miliardy eur), Itálie (28,8 miliardy eur), Česká republika (26,7 miliardy eur), Německo (26,3 miliardy eur), Maďarsko (25,3 miliardy eur), Portugalsko (21,5 miliardy eur) a Řecko (20,4 miliardy eur).

Očekávané výsledky

- > Makroekonomické modely odhadují, že investice politiky soudržnosti přidají v nových členských státech v průměru přibližně 6 % HDP nad základní scénáře. Například model Hermin předvídá přidaných 9 % HDP v Litvě, České republice a na Sloven-

sku; 5,5–6 % pro Bulharsko, Polsko a Rumunsko, 3,5 % pro Řecko a okolo 1–1,5 % pro Španělsko, východoněmecké spolkové země a Mezzogiorno.

- > Do roku 2015 by měly strukturální fondy a Fond soudržnosti vytvořit až 2 miliony nových pracovních míst.
- > Na základě odhadů *ex ante* několika členskými zeměmi vytvoří důrazné zaměření na výzkum a inovaci dalších 40 000 pracovních míst.
- > V oblasti dopravy se předpokládá, že z investic politiky soudržnosti EU bude podpořeno vybudování nebo rekonstrukce 25 000 kilometrů silnic a 7 700 km železnic.
- > Mnoho členských států a regionů dává ve svých programech prioritou opatřením proti klimatickým změnám a rozvoji ekonomiky s nízkou produkcí uhlíkových zplodin. Například Lucembursko si dalo za cíl snížit emise CO₂ o 10 %, a Slovensko plánuje snížit energetickou náročnost výroby o více než 20 %. Programy v Itálii, Francii, České republice, na Maltě, v Anglii a ve Walesu zahrnují opatření pro rozvoj specifických systémů pro vyhodnocování uhlíkových zplodin.

Více podrobností najdete na stránkách „vyhodnocení“ na: http://ec.europa.eu/regional_policy

Dirk Ahner

Jean-Charles Leygues

Tassos Bougas

Philip Lowe

DISKUZE MEZI PŘEDSTAVITELI EVROPSKÉ KOMISE

Pohled zpátky na rok 1988

Diskuze byla uspořádána 5. března 2008 v Bruselu. Dirk Ahner byl generálním ředitelem na GŘ pro regionální politiku od roku 2007 a byl zodpovědný za výhledové studie v oblasti zemědělství, životního prostředí a rozvoje venkova v GŘ pro zemědělství, kde byl zástupcem generálního ředitele v letech 2003 až 2006. Graham Meadows pracoval pro GŘ REGIO od roku 1989 do roku 2006 a byl generálním ředitelem od roku 2003 do roku 2006. Byl také poradcem v kabinetu prezidenta Komise Gastona E. Thorna (1981–1985) a předsedy kabinetu Stanleyho Clintona Davise, člena Komise (1986–1989). Jean-Charles Leygues byl zástupcem předsedy kabinetu prezidenta Komise Jacquese Delorse (1987–1992) a zástupcem generálního ředitele na GŘ pro regionální politiku v letech 2004–2007. Philip Lowe je generálním ředitelem na GŘ Competition od roku 2002 a byl předsedou kabinetu Bruce Millana, tehdejšího komisaře pro regionální politiku v letech 1989 a 1991. Jérôme Vignon, ředitel pro „Sociální ochranu a sociální začlenění“ na GŘ pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti, byl členem kabinetu prezidenta Jacquese Delorse v 1985. Tassos Bougas je předsedou útvaru na GŘ pro regionální politiku a byl zástupcem předsedy kabinetu komisaře Georgiose Varfise, zodpovědného za koordinaci strukturální politiky ve druhé polovině osmdesátých let. Robert Shotton, ředitel pro všeobecné záležitosti na GŘ pro zdraví a ochranu spotřebitele, byl zodpovědný za iniciativy Společenství na GŘ REGIO v letech 1989 až 1993 a za tehdy nové členské státy Finsko, Rakousko, Švédsko a později Řecko. Všechny vyjádřené názory nemusí být nezbytně názory Evropské komise.

Dirk Ahner: Vítejte na této schůzce, která je věnována ohlédnutí, abychom se poučili z toho, co se událo a jak během toho slavného a možná jedinečného „okamžiku Delors“, kdy se zrodila politika soudržnosti a provedla svůj radikální obrat od řízení projektů k mnohem strategičtějšímu přístupu se soustředěním se na regionální účastníky. Rád bych, abychom se spolu podívali na vývoj politiky od té doby a na závěr si vyměnili názory na její perspektivu po roce 2013. Co se týče té poslední záležitosti, v současné době sbíráme zkušenosti a rady jak z akademického prostředí, tak od praktiků pro zdůvodnění politiky, o budoucích výzvách, které stojí před regiony a o možnostech zjednodušení a lepšího řízení. Komisařka Danuta Hübnerová předloží výsledky těchto ohlasů ve zprávě na jaře 2009.

Jean-Charles Leygues: Rádi bychom diskutovali tři otázky. Za prvé, byla tato politika – bez ohledu na pochybnosti vyjádřené některými jejími byrokratickými zátěžemi – přese všechno úspěchem? Za druhé, jaký byl původní model rozvoje za návrhem politiky soudržnosti? Za třetí, změnil se tento model – a jestliže ano, pak jak – během čtyř legislativních a rozpočtových období od roku 1988 včetně pokračujícího rozšiřování EU?

Tassos Bougas: Podle mého názoru byly původně v Komisi dvě myšlenkové skupiny, „integracionisté“, kteří pokračovali v přístupu navrženém v „Integrovaných středomořských programech“ (IMP), kteří obhajovali silnou roli Komise, vedle členských států a regionů, a druhá skupina podporující usměrňující roli Komise, kdy členské státy jsou tvůrci politiky. Toto

Jérôme Vignon

Graham Meadows

Robert Shotton

od té doby pokračuje a do jisté míry to podtrhlo rozdíl mezi nástroji politiky více experimentálními a mezi nástroji zaměřenými více na Společenství, jako jsou inovativní metody koncepce a implementace veřejné politiky, inovativních akcí, iniciativ a sítí Společenství a těch operačních programů, které byly více řízeny členskými státy a regiony.

Philip Lowe: Pamatuji se na období mezi roky 1979 až 1981, kdy jsem byl členem pracovní skupiny pod vedením Jeana Jaegera, která pracovala na řešení otázky, jak dosáhnout lepší účinnosti strukturálních nástrojů v pohledu omezení daných pro rozpočet Společenství. V té době tato skupina nemyslela tolik na velké principy politiky soudržnosti jako je solidarita, ale o tom, jak mohou být schopnosti a účinnost intervencí Společenství zlepšeny prostřednictvím „integrovaného přístupu“, který by mohl přiblížit různé strukturální nástroje (EFRR, ESF, půjčky EIB apod.) službě pro regionální nebo národní cíle a umožnit zemím jako bylo Řecko mít globálně užitek z objemu investic, které by mohly mít významný makroekonomický dopad a následně hmatatelný vliv na růst. Během tohoto období bylo toto nadšení pro „schopnost a účinnost“ sdíleno mnoha ministry financí členských států. Zpráva Komise, připravená pracovní skupinou, byla předložena radě ECOFIN v roce 1984, kdy Graham a já jsme byli členy kabinetu prezidenta Gastona Thorna. Byl to tento okamžik, kdy bylo zahájeno diskutování jmenovitě o „ekonomické a sociální soudržnosti“. Oba koncepty schopnosti a soudržnosti byly od roku 1985 prosazovány Jacquesem Delorsem a umožňovaly mu hrát vedoucí roli při debatě o nové vizi pro Evropu – pravděpodobně všude s výjimkou anglosaského světa. Ale dokonce i ve VB dalo heslo „integrovaného přístupu“ nový impuls pro úsilí o regionální rozvoj například ve Skotsku a na severozápa-

dě. Nebyla to jednoduše otázka technické integrace finančních nástrojů. Podtrhlo to také otázku, kdo přesně je zodpovědný za návrh a implementaci každé části regionálního programu na úrovni EU, národní a regionální.

Jérôme Vignon: Je pravda, že se před velkým třeskem v roce 1988 objevilo jisté dozrávání konceptu ekonomické a sociální soudržnosti a v členských státech a na univerzitách se objevily strukturální fondy. Debata o účinném modelu rozvoje existovala souběžně s „Realpolitikou“, a která vyslovovala pochybnosti o tom, zda by měly bohaté země pokračovat ve vkládání peněz do fondů, které by byly spotřebovávány, aniž by měly dopad na ostatní. „Chci své peníze zpět!“ a „*Deutschland ist nicht der Zahlmeister Europas!*“ tvořily část scény připravené před příchodem Jacquese Delorse a jeho odpovědí bylo, že by se měly strukturální fondy transformovat do strukturální politiky zaměřené na sociální soudržnost. Ve skutečnosti byl velký třesk podpořen čtyřmi základními prvky, z nichž některé jsou stále živé.

První, „institucionální závažnost“, už není tak důležitá, jak bývala. Právní text z roku 1987 říká: „aby se ‚jednotný akt‘ stal úspěchem“ Politické poselství členským státům, které měly největší užitek z dokončení společného trhu bylo, že byly připraveny vyvinout úsilí prostřednictvím politiky soudržnosti. K tomu navíc by mělo být víceleté plánování rozpočtu doprovázeno důsledným prováděním řízení, programování, vyhodnocování a kontroly. „Více peněz“ bylo provázeno požadavkem více kontroly ze stran Komise. Pravděpodobně zůstane tato politická úmluva historicky jedinečnou, dokonce i když je v současné době úspěch z rozšíření v základě spojen s hospodářskou a sociální soudržností.

Druhý prvek se týká „postoupení“, což je politická myšlenka, která získala váhu v mnoha

členských státech na konci devadesátých let a vedla k vytvoření Výboru pro regiony v roce 1992. Politika soudržnosti podpořila ty převážně proevropské aktéry na regionální úrovni, kteří byli zastánci Jednotného evropského aktu.

Třetím podpurným prvkem na konci osmdesátých let byly intelektuální pokusy znovu obecně přehodnotit politiku rozvoje. Scéně tradičně dominovali ti akademici, kteří byli přesvědčeni, že by regionální sblížení mělo být závislé na investicích do infrastruktury. Nová myšlenková škola byla ale přesvědčena, že pouze integrovaný přístup by mohl být schopen uvolnit vnitřní místní potenciál a vytvořit udržitelný růst. Tento koncept rozvoje byl poprvé testován prostřednictvím IMP a zahrnoval převážně místní, namísto národních účastníků. Ačkoli původní myšlenka Jacquese Delorse, přijímat pouze programy navržené na regionální úrovni, nepřešla do praxe, vévodila jednáním s členskými státy a vedla k další decentralizaci úkolů.

„Delorsovou odpovědí bylo, že strukturální fondy by se měly transformovat do strukturální politiky zaměřené na sociální soudržnost“ Jérôme Vignon

Poslední prvek původního plánu zůstal v platnosti pro všechna následující období. A na závěr, při formulování cílů politiky musí tyto být pojmenovány, pojmenovány jménem, které dává najevo, že existuje „důležitý evropský důvod“ jednat. „Rozvoj venkova“ byl takovým důvodem, protože byl důležitou částí reformy CAP. Dosáhnout úspěchu při rozšiřování, hospodářské restrukturalizaci a tvorbě společného trhu má samozřejmě také tu nejvyšší

evropskou důležitost. Politická idea „jestliže si pomůžeš sám, Evropa ti pomůže“ byl v tomto smyslu zřejmý úspěch a já se domnívám, že nosná myšlenka strukturální politiky EU „ve službě Evropě“ má stále oprávnění i dnes, i když vyžaduje nové zamýšlení ve vztahu k budoucnosti. Co zůstává nevyřešenou otázkou uvnitř Komise, je otázka koordinace mezi generálními ředitelstvími řídicími různými fondy. Protože „koordinace zvenci“ prostřednictvím nového GŘ nebyl ten správný způsob, integrovaný přístup fondů zůstává na pořadu dne, protože se stalo zřejmým, že „jít společně“ nefunguje.

Jean-Charles Leygues: Co se týče tvého třetího bodu, Jérôme, o „souboji dvou škol“, těch, kteří „věří v infrastrukturu“ a těch, kteří jsou přesvědčeni, že inovace a integrovaný přístup by vedl k rovnoměrnému rozvoji, já si myslím, že konečné řešení bylo jednoduché a praktické. Definování vhodnosti a financování obojího, infrastruktury i přístupu integrovaného rozvoje vyřešilo a částečně ukončilo tuto debatu uvnitř Komise a rovněž v členských státech.

Tassos Bougas: Připomněl bych ekonomický a politický kontext a celkem důležité nesrovnalosti, které rámovaly tuto debatu. Rychlost růstu v osmdesátých letech byla v chudších členských státech docela nízká. Kromě toho byla politika soudržnosti vnímána jako regulační mechanismus v tom smyslu, že byla zamýšlena pro zmírnění potenciálních negativních vnějších projevů způsobených rozvojem politiky Společenství se zvláštním zaměřením na perspektivu společného trhu. A na závěr, navíc k více pasivní nebo negativní „integraci zákonem“ potřebovalo Společenství politiku zaměřenou na občany a prostřednictvím nějakých finančních podnětů nastavit „pozitivní integraci“. Politika soudržnosti má trojí cíl: Oslovit nerovnosti, zmírnit možné negativní

vedlejší důsledky a podpořit pozitivní integraci. Padoa-Schioppa předložil ve své zprávě přesně toto.

Graham Meadows: Chci se vrátit k Tassosově třetímu a Jérômovu čtvrtému bodu, kterými je myšlenka, že existence evropské regionální politiky je oprávněná, jestliže na ni může být nahlíženo buď jako vyvažující negativní důsledky integrace nebo vyjadřující nějakou „velkou ideu“, jako „udělat z rozšíření úspěch“. Myslím, že to je špatně, obzvláště z pohledu, že politika může být ospravedlněna pouze jako velká idea. Já si ve skutečnosti myslím, že trpíme tímto přístupem, který nám zanechává problém.

Ale před tím, než to rozeberu, dovolte mi jenom zmínit okamžik, který má vztah k začátku současné politické fáze v roce 1989. Jediná věc, která ještě nebyla zmíněna, je ta, že počátkem osmdesátých let Unii skutečně došly peníze, protože rozpočet CAP byl vyčerpán. Přesvědčena, že někde nějaké peníze být musí, prohledávala Komise své různé rozpočty a nakonec objevila velké objemy nevyužitých platebních kreditů v EFRR a ESF, kde ležely nevyužity velké objemy vyčleněných částí rozpočtu. Komise byla tedy postavena před situací, ve které potřebovala převést zdroje pro zemědělství ale nemohla, protože, ačkoli platební kredity zůstávaly nevyužity, byly určeny pro strukturální fondy.

Komisi tato „krize finančních toků“ rozzlobila z důvodu lehkosti a snadnosti, s jakou byly fondy vyčleněny bez důsledného dohledu na straně výdajů. To vedlo k diskusi o strukturálních fondech včetně požadavku zajistit od samého začátku, že vyčleněné peníze budou také nakonec spotřebovány. Stojí za to mít toto na paměti dnes, kdy mají lidé výhrady proti pravidlu automatického následného sledování (pravi-

dlo $n+2$), nebo když lidé kritizují programový přístup. V reformě z roku 1989 byly prvky, které byly odezvou na skutečnost, že předchozí politika nefungovala.

„V Unii máme třetí politiku, která je součástí našeho arzenálu pro hospodářský růst a která nám poskytuje vyvažující faktor: politiku soudržnosti.“ Graham Meadows

Druhý bod, který stojí za zmínku je, že předreformní politika byla omezená na spolufinancování projektů veřejných výdajů a že veřejný sektor se již zmenšoval v důsledku privatizace. Reforma politiky úmyslně rozšířila svůj záběr, aby zahrnula tyto změněné podmínky. Vzpomeňme si, že v té době byla britskou ministerskou předsedkyní paní Thatcherová.

Nyní bych rád řekl něco o nebezpečí Jeromeho názoru, že evropská regionální politika potřebuje opodstatnění nějakou „une grande cause européenne“. Což odpovídá tomu, jako bychom řekli, že politika je částí jednoho nebo druhého údělu: „chcete jednotný trh, tak musíte platit“ a později „chcete jednotnou měnu, tak musíte platit“; a, znovu, „chcete rozšíření, tak musíte platit“. Odmítám tuto interpretaci jako cynickou, která vrhá na některé členské země špatné světlo a odmítá jejich legitimní argumenty o ekonomickém růstu a dává na jejich místo myšlenku, že se pouze snažily ukrást unijní dostavník.

Tento přístup odnímá politice její důstojnost. A to je špatně. Jestliže byla politika výsledkem úmluvy, proč stále ještě pokračuje? Proč se od té doby rozrostla? Existuje jiné vysvětlení vzni-

ku politiky, které je nejen pravdivější, ale i více nám pomáhá, když se snažíme vyznačit další fázi vývoje této politiky. Toto vysvětlení je, že politika je tady, aby vyvažovala růst. Unie má pro růst tři politiky. Má jednotný trh, včetně jejích obchodních dohod se třetími zeměmi, a má jednotnou měnu. Jako ekonomové víme, že toto přináší růst, a rovněž víme, že tento trhem hnaný růst bude určitě nevyvážený. To vede k neklidu v ekonomice, který zvětšuje příjmové nerovnosti a vidíme, že k tomu dochází v Číně a Brazílii, což jsou země, které mají méně vyvinutou regionální politiku než v Unii.

Ale v Unii máme třetí politiku, která je součástí našeho arzenálu pro hospodářský růst a která nám poskytuje vyvažující faktor: politiku soudržnosti. Regionální politika a politika soudržnosti hledá jak vyvažovat nerovnosti, které jsou stále vytvářeny růstem, a jak pomoci pomaleji rostoucím regionům, aby rostly rychleji a aby dosáhly průměrné rychlosti růstu v Unii. Shledávám toto vysvětlení správnější a důležitější. Obohacuje Jérômeho ideu o „údělu“. Je možné, že regionální politika a politika soudržnosti byly vytvořeny v jistém okamžiku jako krátkodobý úděl, ale to neznamena, že to neomezuje její oprávnění pro existenci. Důvodem politiky je to, že dává Unii šanci dosáhnout růstu vyváženější způsobem.

„Měla by to být ‚politika pro všechny‘, ne pouze pro chudé.“ Tassos Bougas

Jérôme Vignon: To mne přivádí k tomu, že musím na něčem trvat. Jacques Delors se opravdu snažil, aby nedošlo k tomu, že politika soudržnosti a strukturální fondy se změní na čistou redistribuci. „Úděl“ měl být protiváhou vlivů

jednotného trhu a jednotné měny na nejchudší. Chtěl, aby se bohatší státy trvale zajímaly a staly se součástí politiky a dal to velmi najevo například během sjednocování Německa, kdy se nové německé spolkové země okamžitě staly příjemci strukturálních fondů. „Úděl“ se tím stává komplexním.

Graham Meadows: Skutečnost, že Jacques Delors chtěl, aby se politika stala něčím víc než redistributorem, je důležitá i dnes. Máme politiku, která je mnohem bohatší než jednoduchý distributivní mechanismus. Když přeceníme ideu „údělu“, podceníme hospodářskou důležitost vnitřního trhu a jednotnou měnu. Vnitřní trh přinesl Německu, například, prospěch v roce 1989, a od té doby přinesl Německu prospěch každý rok. Stejným způsobem, regionální politika a politika byla zapotřebí pro vyvážení růstu v roce 1989, a byly od té doby zapotřebí každý rok. Vnitřní trh trvale vytváří růst a nerovnosti, evropská regionální politika a politika soudržnosti působí trvale na zmenšení těchto nerovností. Dokud máme růst, budeme mít nerovnosti a práci pro jejich zmenšení a tím bude vyvážený růst konstantní.

Tassos Bougas: Nebylo volbou definovat politiku soudržnosti jako čistě redistributivní mechanismus na úrovni Společenství. Chtěl bych zdůraznit skutečnost, že byla navržena jako politika podmíněné distribuce se třemi úrovněmi podmíněnosti. První je to, že priority politiky soudržnosti by měly přispívat implementaci priorit Společenství, druhou, že transfery politiky soudržnosti by neměly nahrazovat národní úsilí a měly by být využity pro investice a konečně povinnost zúčtovatelství a dobrého řízení. Měla by to být „politika pro všechny“, ne pouze pro chudé. Bylo jasné od samého začátku, že by z ní měly mít prospěch všechny země.

Philip Lowe: Klíčovým poselstvím politiky soudržnosti nebyla redistribuce příjmů. Vytvářela podmínky, ve kterých měl každý příležitost zúčastnit se a mít prospěch z vnitřního trhu. Cílem bylo umožnit členským státům a regionům podpořit obchod a investice na svém vlastním území, ale uvnitř evropského rámce. Neznamenalo to dát peníze chudým regionům, aby obdržely kompenzaci za liberalizaci. Nemůžete ale očekávat, že společnosti budou investovat v regionech, které jsou znevýhodněny špatnou infrastrukturou a nedostatečnou zkušeností pracovní síly – krátce všechno, co přispívá k možnosti úspěchu podnikání, ale které je vně dveří továrny. „Mobilizace energie v regionech“ byla hnací silou politiky soudržnosti jako protiklad jednoduchému dávání části evropského rozpočtu regionům, protože byly chudé. Politika soudržnosti nebyla definována „blokující menšinou v Radě“, jak měli někteří ve zvyku říkat.

Jérôme Vignon: Byla to rovnováha důstojnosti, důstojnosti mezi nerovně bohatými a nerovně mocnými členskými státy a regiony, a brala v úvahu, že nikdo by neměl být závislý na pomoci. Takové bylo politické ustanovení návrhu. Logikou v pozadí samozřejmě bylo, že ti, kteří obdrží více, by měli být zavázáni k dosažení dobrých výsledků. Zmínil jsem se na začátku o inovacích ve vztahu k řízení rozpočtu. Dva z těchto prvků, které opravňují silný vliv Evropské komise, byly otázky vyhodnocování a dodatečnosti, které by měly zajistit čistým příjemcům, že všude budou peníze bezpečně použity. Myslím, že jednou z těžkostí je, že jsme nebyli schopni splnit, co jsme slíbili k těmto specifickým inovacím. „Vyhodnocení a přidaná hodnota“ jsou z mého pohledu velkými selháními a například ve zprávách o soudržnosti není dostatečně ukázáno, že jsme byli efektivní. Totéž platí pro „dodatečnost“. Některé z větších členských států toto nespílnily a tato skutečnost

oslabila naši pozici. Když se tedy podívám do budoucnosti, zeptal bych se, zda jsme nemohli dosáhnout lepších výsledků a naplnit očekávání v otázce finančních inovací.

Philip Lowe: Jeden pozitivní faktor, který podceňujeme – v protikladu k původnímu pesimismu vycházejícímu z „*masse critique*“ na

„Klíčová zpráva politiky soudržnosti byla... vytvářet podmínky, ve kterých měl každý příležitost zúčastnit se a mít prospěch z vnitřního trhu.“ Philip Lowe

intervence strukturálních fondů v makroekonomických termínech – je pozitivní vliv politiky soudržnosti na podnikatelská očekávání. Důsledkem podpory EU byly významné investice do oblastí, které byly nejchudší, a zmenšení politického a podnikatelského rizika, a to je to, co dalo členství těmto mnohem chudším zemím. Zatímco maximum, kterého jsme dosáhli, byla 4 % pokud jde o HDP, efekt byl v mnoha případech mnohem větší. Což přispělo také k dalšímu efektu, který mi Grigoris Varfis stále vysvětloval: „Nezapomeň, že nejednáme s nejslabšími zeměmi a regiony. Jednáme s nejslabšími administrativami“.

Další faktor, který jsme obvykle podceňovali, byla potenciální komplexnost integrovaného přístupu. Integrovaný přístup nemůže být nikdy cílem sám o sobě, protože musí být vyvážen vůči zájmu o efektivitu a demokracii. Máme země, které jsou relativně malé a kde si národní vlády nárokují monopol na slovo „integrace“. Neměly rády myšlenku, že si Komise nárokovala vlastnictví „integrovaného přístupu“, a přirovnávali integraci k postoupení. Dovolte

mi říct nějaké anekdoty o principu partnerství během období vyjednávání prvních programů strukturálních fondů. Obvykle jsme vídali naše irské partnery každý týden, často na téma rozporů mezi financováním z ESF a EFRR. Při přípravě na jednu z těchto schůzek se setkali ministři irské vlády a Charlie Haughey the Taoiseach řekl svým kolegům: Co říká Sandro Gaudenzi že bychom měli dneska dělat? Při jiné příležitosti jsme jim navrhli, že by starosta Corku měl být zapojen do partnerských jednání o programech pro jihozápad Irska, ale on řekl: „Nedám ani zlámanou grešli za to, co by chtěl starosta Corku říct. Musíme učinit – a to je podstatné – obtížná rozhodování na úrovni národní vlády. Jsme ekonomikou tří milionů, ne šedesáti milionů lidí, a nepřijmeme přístup „to se hodí pro všechny“. Otázka integrovaného přístupu tedy musí být spojena s otázkou, na jakou úroveň ji aplikujete a jakou podmíněnost z toho dostanete na každé úrovni.

„Byla to rovnováha důstojnosti, důstojnosti mezi nerovně bohatými a nerovně mocnými členskými státy a regiony a brala v úvahu, že nikdo by neměl být závislý na pomoci.“ Jérôme Vignon

Jiná historka se pojí s Evropskou radou v Kopenhagenu²² v roce 1987, v době kdy ještě nebylo rozhodnuto rámcové nařízení. Nepředpokládalo se, že by se zúčastnilo GR XXII, ale na poslední chvíli někdo řekl, že by bylo lepší, kdyby tam bylo. Měl jsem sebou novou elektronickou kalkulačku – samozřejmě žádný počítač v té době. Na konci dne jsem byl zavolán do místnosti přímo sousedící se sálem Rady, protože hlavy států počítaly rovnováhu rozpočtu.

A tak jsme skončili s obrovskými soubory čísel, protože, konec konců, hlavní otázkou bylo, zda jsme mluvili o „čisté úmluvě“ o kompenzaci nejchudších členských států, nebo o širším smyslu evropské strukturální politiky. V tomto stádiu nebyla možná žádná dohoda. Při zpáteční cestě to sobotní odpoledne jsem na letišti koupil své ženě bílý dánský svetrík a ona od té doby vždycky říká, že to byl jediný hmatatelný výsledek Evropské rady v Kopenhagenu! Ale v únoru 1988 se konala speciální Evropská rada a šli jsme s kancléřem Kohlem k ostatním delegacím a nějakým způsobem došlo ke zvratu, alespoň co se týkalo politické vize, která šla za rovnováhy rozpočtů.

Později – a je to odraz historiky o „postoupení“ – došlo k podivné kombinaci mezi regiony, které si myslely, že jsou důležité a mezi těmi, které cítily, že už důležité nejsou. Bavorský předseda svolal velkou konferenci, která se konala v Mnichově – včetně číšníka za každým křeslem. I ten nejchudší představitel, například z Extremadury, měl svého číšníka! V roce 1990 si lidé mysleli, že začíná nová éra pro regiony. Lidé ze Strathclyde seděli vedle lidí z Bavorska a trvalo přibližně dva roky, než se zjistilo, že to není přesně ten svět, ve kterém žijeme. Otázka samozřejmě zněla, kde sídlí moc a kde sídlí legitimita. Prostřednictvím regionální politiky můžete v určitých zemích dosáhnout legitimacy, ale v jiných ne. Mnichovská konference byla docela důležitým okamžikem, ale byla okamžikem, který se, myslím, už nebude opakovat.

Robert Shotton: Rád bych trochu hovořil o svých zkušenostech přímo z regionů. Kdysi měl někdo napsat dokument nazvaný „program“ a jeden z prvních byl hrdě představen Krétě, návrh o několika stránkách. Přijeli jsme tam, abychom se setkali s regionálními orgány Kréty a oni řekli: „Ano, je to velmi pěkné, ale po-

třebujeme telefon. Z tohoto telefonu můžeme volat pouze do Athén. Nemáme povolení volat do Bruselu přímo. Můžete nám tedy, prosím, zařídit další telefon?" Prodiskutovali jsme to a oni dostali další telefon. Další bylo „Potřebujeme nové auto, co by se s tím dalo dělat?“ Řekli jsme: „Dobrá, podíváme se, co by se s tím novým autem dalo dělat. Ale mohli byste převzít tento program a řídit ho?“ Myslím, že existovala hluboká propast mezi intelektuální konstrukcí a realitou v místě, která v této zemi – a nejen v této zemi – byla velmi vzdálená od teorie. V realitě jsme se dostali do procesu „budování vlády“, který v tomto regionu a v této zemi trval několik let, než bylo možné uskutečnit teoretickou vizi v daném místě.

Jeden z prvních kroků, který byl velmi důležitý pro ústřední orgány v Řecku, bylo zjistit, kdo utrácí co. Jedna z věcí, která se jim na programu líbila, bylo, že většina výdajů pokrývajících širokou oblast „hospodářského rozvoje“ byla transparentní rozdělením na životní prostředí, dopravu, informační společnost a ostatní všechno možné. Když bylo toto soustředěno pro celou zemi, ukázalo se, kolik Řecko spotřebuje a na co. Další cvičení, které museli následně udělat, bylo najít projekty, které by mohli zařadit, řekněme, například pod informační společnost a získat tak více peněz z „Bruselu“. Protože bylo zapotřebí národního spolufinancování, dotčená ministerstva neměla příliš mnoho peněz nazbyt, protože musela vložit jejich národní peníze do těchto oblastí.

Takže rovněž všechny národní peníze byly převedeny do stejného systému řízení. Poprvé tím dostalo ministerstvo financí, které obdrželo příspěvek EU, příležitost vidět a řídit co kdo dělal, což byl pro ně důležitý krok vpřed. V dalším kroku museli najít více projektů, aby získali peníze na výdaje. Řekl bych, že těmto

zemím jižní Evropy trvalo několik let, než vyhladili jejich systémy, když se snažili s naší pomocí vyvinout účinnější způsob plánování. Takový byl stav věcí před pouhými deseti lety. A pak byli postaveni před obtížnější problémy

„V realitě jsme se dostali do procesu ‚budování vlády‘, který v tomto regionu a v celém Řecku trval několik, než bylo možné uskutečnit teoretickou vizi v daném místě.“ Robert Shotton

jako bylo partnerství veřejného a soukromého sektoru nebo sofistikované RTD projekty, a oni se s tím snažili vyrovnat. Snažili jsme se také vypořádat s korupcí a úniky ze systému, které jsou v mnoha částech Unie veliké, a dosáhli jsme tam značného pokroku, takže v systému je nyní více povinnosti skládat účty. Ta dlouhá historie má říct, že mnoho z toho, co jsme udělali v realitě, je umožnit těm lidem ve vládě, kteří hospodaří s penězi na národní úrovni, aby měli nástroje a mechanismy dělat to efektivně. Myslím, že jsme dosáhli něčeho i v tom, že jsme přiměli země dělat obtížné věci. Takže, jestliže se někteří lidé ptají, zda jsme dosáhli souladu s hlavními principy politiky, řekl bych že ano, ale nejprve se musíme vypořádat s těmi nezákladnějšími věcmi a začít odtamtud. Musím také zmínit „speciální finanční model“, tu nádhernou věc v IMP. Ideou bylo vložit všechny fondy do jednoho hrnce a cokoli, co nemohlo být podporováno přímo z ustanovených fondů, by mohlo být financováno z tohoto speciálního modelu, takže se nevyskytovaly překážky pro integrovaný přístup při reálném provádění.

Jean-Charles Leygues: Co se týče budoucího pokračování této politiky, myslím, že si musíme nejprve uvědomit první bod zmiňovaný Jérômem, mimořádnou institucionální závažnost. Unie byla vždycky v krizi. V roce 1988 existující politická a institucionální možnost mohla

„Já se domnívám, že důvěra ve schopnost Komise spravovat rozpočet dobře, spolu s liniemi politických priorit, je rovněž rozhodující pro budoucí diskusi.“ Jean-Charles Leygues

vytvořit tuto interveccionalistickou strukturální politiku pod dohledem Společenství. Proč tento nástroj v tento daný okamžik? Prvním důležitým bodem bylo, že po „Fontainebleau“²³ vznikla politická agenda, kterou sdíleli Felipe Gonzáles, François Mitterrand a Helmut Kohl. A krátce po „Fontainebleau“ byla Komisi udělena mimořádná politická legitimita a důvěra a politika soudržnosti byla vyjádřením této legitimity. Byl to viditelný signál důvěry v to, že Komise bude tuto politiku řádně spravovat. Poučením získaným z rozpočtové krize, jejíž příčinou byla ta politika, která byla v rukou členských států, zemědělská politika, byla politika soudržnosti, která měla fungovat odlišně. Tento „okamžik důvěry“ trval několik let a já se domnívám, že důvěra ve schopnost Komise spravovat rozpočet dobře, spolu s liniemi politických priorit, je rovněž rozhodující pro budoucí diskusi. Co se týče politiky soudržnosti, absolutní důvěra v princip decentralizace doprovázela tento moment mezi roky 1988 až 1994 a nikdo nepochyboval při rozvoji aspektu demokracie. Od té doby se to radikálně změnilo. Idea integrovaného rozvoje ztratila půdu pod noha-

ma u členských států a postupně i u Komise a v důsledku toho se zmenšila důvěra v to, co by mělo být řízeno na úrovni Unie.

Jérôme Vignon: Jestliže začínáme mluvit trochu o budoucnosti, rád bych zdůraznil dva body. První se týká ministrů financí a hospodářství, protože to jsou oni, kteří formují hlavní část diskuze o politice soudržnosti, ne ti, kteří jsou zodpovědní za rozvoj, výcvik, infrastrukturu. Je na ministrech hospodářství a financí, dát nám nástroje pro zajištění toho, aby byly peníze správně využity, což je aspektem „Realpolitiky“. Tyto prostředky vůbec nemáme, což je vytvářeno kompromisem mezi jistou flexibilitou členských států programovat intervence a naopak mnohem smysluplnějším nástrojem pro Komisi pro kontrolu a vyhodnocování. Otázka kontroly je rozhodující, když znovu hovoříme s ministry hospodářství a financí o využití zdrojů, které v určitý okamžik nebyly využity. Tento prvek *rigueur* byl viditelný ve všech dokumentech roku 1988 a já se ptám sám sebe, jak se promítá dnes například do našich příprav na období 2007–13 a dál. Druhý bod nazývám „důležitý evropský důvod“. Návrh strukturální politiky musí reagovat na prvek nevole. Musíme být schopni říct, že peníze, které potřebujeme pro strukturální politiku reagují na něco inteligentního ve vnímání občanů. Například otázka životního prostředí, která má důležitý a ničím nevyvážený dopad na území, a klimatické změny jsou zcela zřejmě případem pro společnou akci. Sociální problémy měst budou samozřejmě narůstat a musíme na tyto tendence odpovědět, což je podle mého názoru další problematika pro Evropu. Co se týče restrukturalizace hospodářství tváří v tvář globalizaci, i tady si myslím, že naše práce není ještě skončena a musíme lépe předvídat a vyvažovat její působení.

Graham Meadows: Znovu tu máme ideu „důležitého evropského důvodu“, kterým je nyní „rozhořčení“ nad klimatickými změnami nebo problémy ve městech. A, znovu, evropská regionální politika a politika soudržnosti jsou podfinancovány. Může přispět k řešení problémů životního prostředí a může vyřešit potíže způsobené procesem změn, které přináší růst. Čím více ale zaměříme politiku na jednu otázku jako je „životní prostředí“, tím více se dostáváme do konfliktu s principem decentralizace, protože rozhodnutí, jak využijí zdroje této politiky je na regionech a regiony mají určité hospodářské cíle. Politika soudržnosti je více než politika životního prostředí.

„Rozhořčení“ je vždycky dočasný povahy. Zdůvodnění politiky by mělo více vycházet z „ukončení chudoby lidí prostřednictvím hospodářského růstu“. Hospodářský růst, který zneklidňuje hospodářství a vytváří nerovnosti růstu potřebuje, aby byl vyvážen a Unie potřebuje hospodářskou politiku, které je toto cílem. Toto je trvalý a ne pouze dočasný argument. Trvalá pravda musí být základem naší politiky, ne pouze rozhořčení.

Jérôme Vignon: Podle mého názoru musíme do stroje trvale vkládat nové ideje, protože historické okamžiky naplněné nadšením nebývají trvalé. Proto si myslím, že se „důležité evropské důvody“ mění. Otázka chudoby a nezbytnost územní soudržnosti mimořádně vzrostly při posledním rozšíření. Musíme trvale obnovovat naše klíčové argumenty a souběžně zdůvodňovat změny organizování rozpočtu, jestliže se snažíme o získání nezbytné podpory od ministrů financí.

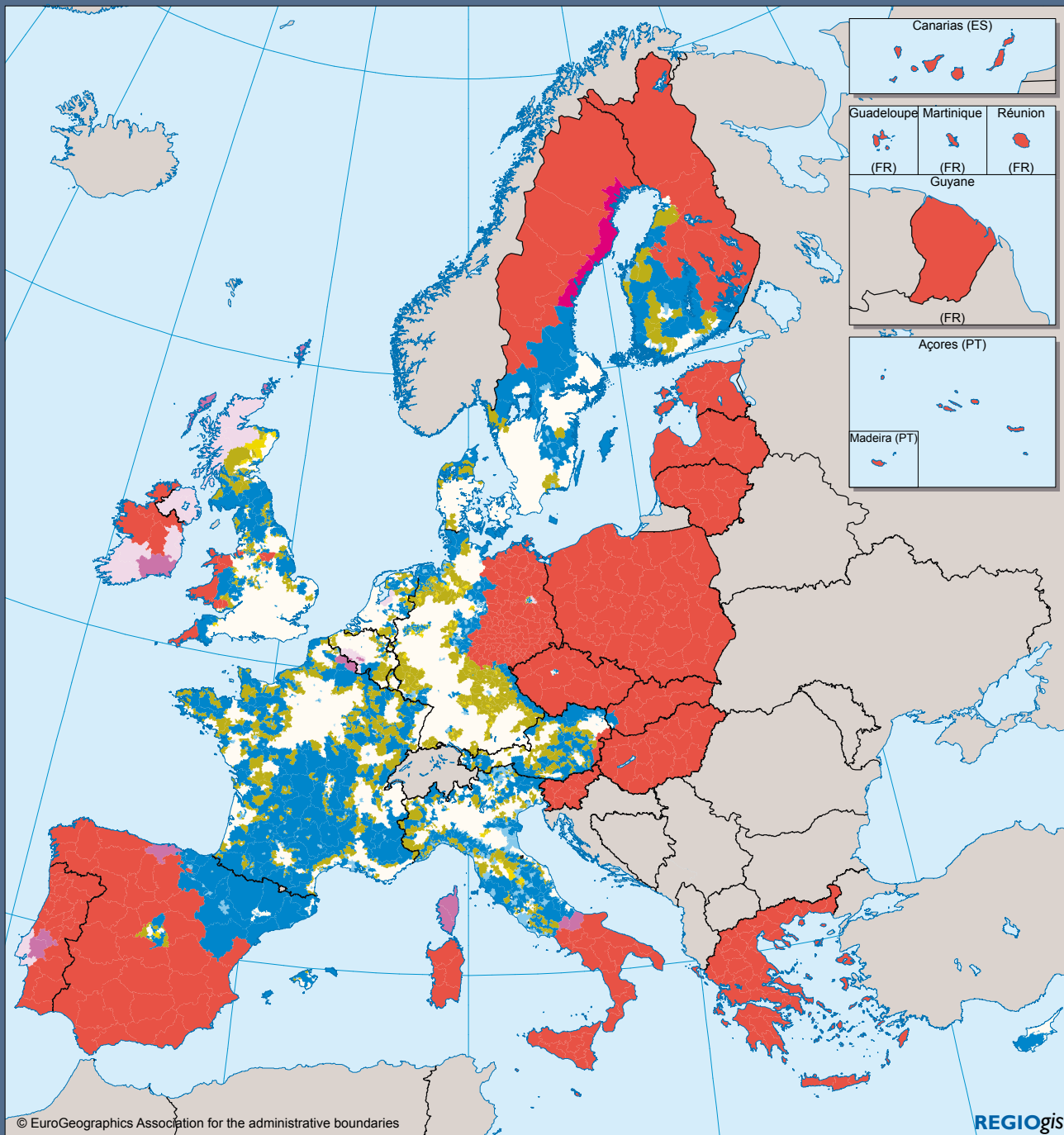
„Musíme být schopni říct, že peníze, které potřebujeme pro strukturální politiku, reagují na něco inteligentního ve vnímání občanů.“ Jérôme Vignon

„Naše zdůvodnění by mělo více vycházet z ‚ukončení chudoby lidí prostřednictvím hospodářského růstu‘.“ Graham Meadows

POZNÁMKY NA ZÁVĚR

1. v cenách roku 1988
2. „Dokončení vnitřního trhu“, Bílý papír komise pro Evropskou radu (Milán, 28.–29. června 1985), KOM(85) 310
3. Padoa-Schioppa, Tommaso a jiní (1987). Efektivita, stabilita a rovnost: Strategie pro vývoj ekonomického systému Evropského společenství, Paříž; Cecchini, Paolo. (1988) Evropská výzva 1992: Výhody jednotného evropského trhu, Aldershot, Anglie.
4. v současných cenách
5. Nařízení rady (EEC) č. 2052/88 z 24. června 1988, *Official Journal of the European Communities* č. L 185 z 15.7.1988
6. Nařízení rady (EEC) č. 4253/88 z 19. prosince 1988, *Official Journal of the European Communities* č. L 374 z 19.12.1988
7. Nařízení rady (EEC) č. 4254/88, č. 4255 a č. 4256 z 19. prosince 1988, tentýž *Official Journal* jako nahoře
8. včetně východoněmeckých spolkových zemí
9. v cenách roku 1994
10. *From the Single Act to Maastricht and beyond: the means to match our ambitions*, COM(92) 2000 final, Brussels, 11. února 1992
11. Publikováno v: *Official Journal of the European Communities* č. L 193 z 31. července 1993
12. Viz: *Official Journal of the European Communities* č. L 130 z 25. května 1994; částka zde uvedená zahrnuje objem na rok 1993.
13. Z důvodu budoucích srovnání s následujícími obdobími tento poměrný podíl zahrnuje přidělení v rámci Fondu soudržnosti.
14. v cenách roku 1999
15. Agenda 2000: Pro silnější a širší Unii, Zpráva Evropské komise KOM(97) 2000 z 16. července 1997
16. Vyšlo v: *Official Journal of the European Communities* č. L 161 z 26. června 1999
17. v současných cenách
18. Budování naší společné budoucnosti – Politické výzvy a rozpočtové prostředky rozšířené Unie pro roky 2007–2013, Zpráva Komise KOM(2004) 101 z 10. února 2004
19. Údaje v tomto odstavci jsou v cenách roku 2004, zatímco ostatní části kapitoly odkazují na současné ceny.
20. Konečná verze publikována v: *Official Journal of the European Union* č. L 210 z 31. července 2006
21. Nařízení Komise (ES) č. 1828/2006 z 8. prosince 2006; v *Official Journal of the European Union* č. L 45 z 15. února 2007
22. 4. až 5. prosinec 1987
23. Zasedání Evropské rady ve Fontainebleau 25. a 26. června 1984 poskytla prostředky k vyřešení rozpočtového uvíznutí na mrtvém bodě.

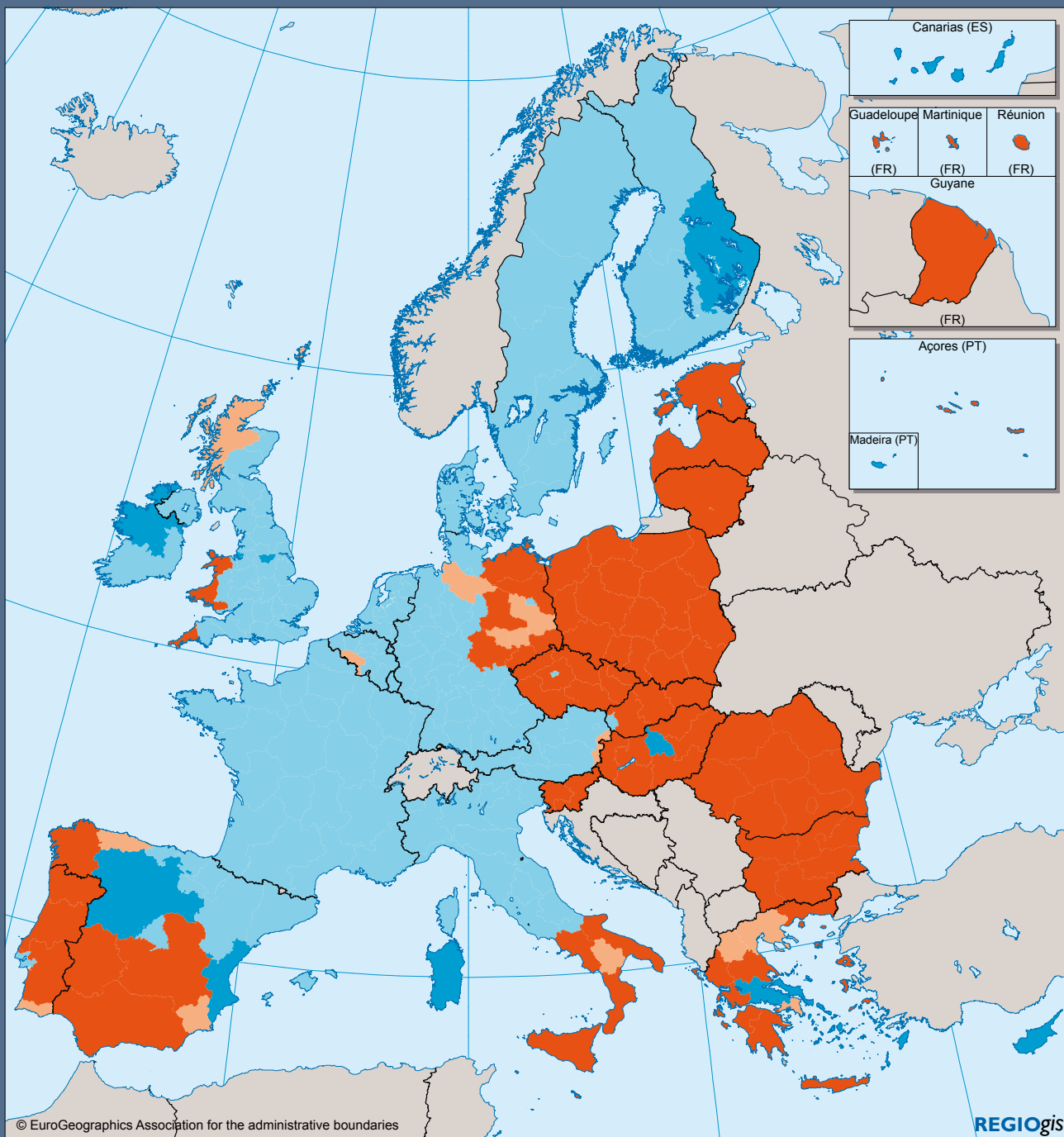
Strukturální fondy 2000–06: Vhodné oblasti

Cíl 1		Cíl 2	
	Cíl 1*		Cíl 2
	Postupné vyřazování (do 31/12/2005)		Cíl 2 (Částečně)
	Postupné vyřazování (do 31/12/2006)		Postupné vyřazování (do 31/12/2005)
	Speciální program		Postupné vyřazování (Částečně) (do 31/12/2005)

Oblasti v Estonsku, Litvě, Polsku, České republice, Slovensku, Maďarsku, Slovinsku, Kypru a na Maltě jsou všechny vhodné od 01/05/2004

* regiony s HDP/osobu pod 75 % průměru EU

Strukturální fondy 2007–13: Cíle sblížení a regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

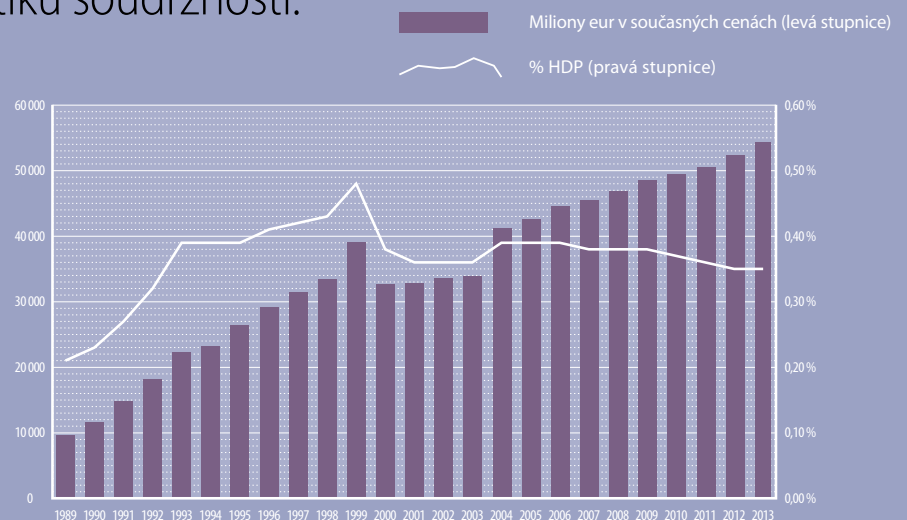
- Regiony sblížení*
- Postupné vyřazování
- Postupné zařazování
- Regiony konkurenceschopnosti a zaměstnanosti

* regiony s HDP/osobu pod 75 % průměru EU

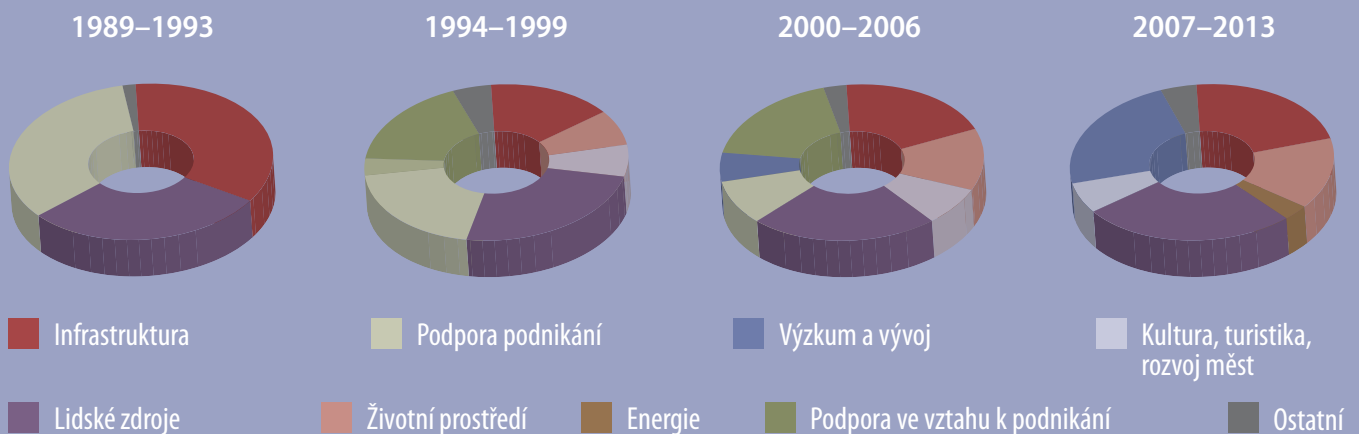
0 1 000 km

1989–2013: Výdaje na politiku soudržnosti.

Graf ukazuje vývoj výdajů politiky soudržnosti v letech 1989 až 2013 v absolutních a relativních hodnotách. Zatímco v roce 1989 byl rozpočet těsně pod 10 miliardami, platby ze strukturálních fondů a z fondu soudržnosti budou muset narůst na přibližně 54 miliard. Avšak v relativních hodnotách se velikost fondů držela okolo 0,4 % HDP od konce devadesátých let.

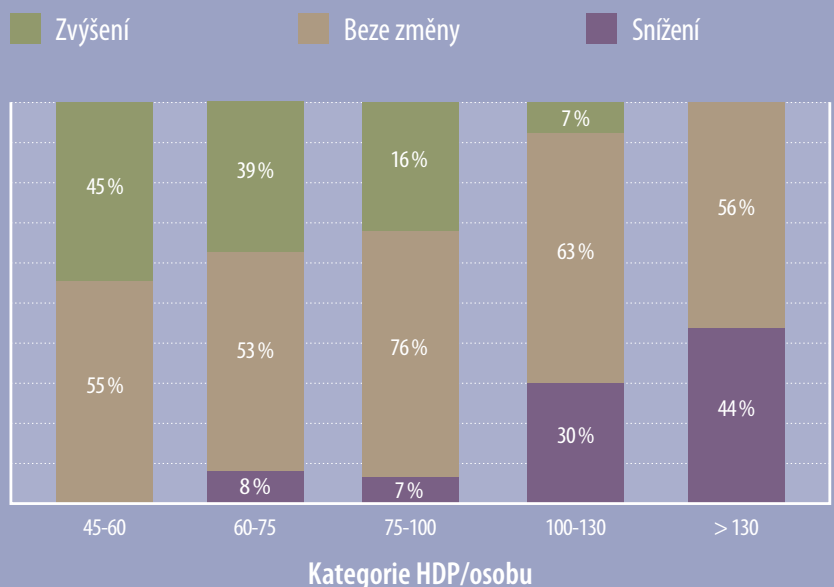
Od infrastruktury k inovaci

Tyto čtyři grafy ukazují, jak se měnil poměr výdajů ze strukturálních fondů a z fondu soudržnosti během čtyř rozpočtových období od roku 1989. Vezměte prosím na vědomí, že v důsledku změn v definování některých kategorií nejsou všechny srovnatelné v průběhu čtyř období. V průběhu současného období přibližně čtvrtina fondů podporuje výzkum a inovace, další čtvrtina jde na zaměstnanost a sociální začlenění, zatímco něco málo nad 20 % je vyhrazeno na dopravní infrastrukturu a 15 % na projekty spojené se životním prostředím.

Měnící se regiony

Tento graf ukazuje vývoj regionů v EU-15 během období 1995–05. Jsou seřazeny podle jejich HDP na osobu ve vztahu k průměru EU. Graf například ukazuje, že 45 % regionů, které měly HDP na osobu mezi 45 až 60 % průměru EU se do roku 2005 posunuly na vyšší úroveň.

Politika soudržnosti EU 1988–2008

Investice do budoucnosti Evropy

Toto vydání časopisu Panorama je věnováno výhradně prvním 20 roků politiky soudržnosti EU. 24. června se Komise dohodla na nařízení, které spojí stávající fondy EU do souvislosti s „ekonomickou a sociální soudržností“, což je termín, který dva roky předtím zavedl Jednotný evropský akt. Od té doby se politika soudržnosti stala jednou z nejdůležitějších vlivných a diskutovaných politik EU. Příspěvky se ohlížejí zpět na počátky této politiky, změny v průběhu doby a její dopady během předchozích a během současného období. Další informace, včetně videa, map, presentací a této publikace ve 22 jazycích můžete najít na

http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/history

Evropská komise
Generální ředitelství pro regionální politiku
Jednotka B1 – Sdělovací prostředky, informace, vztahy se třetími zeměmi
Raphaël Goulet
Avenue de Tervueren 41, B-1040 Brussels
Fax: (32-2) 29-66003
E-mail: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8197

© Evropská společnost, 2008
Reprodukce tohoto materiálu je povolena pouze pod podmínkou uvedení zdroje.

Tištěno v Belgii

ÚŘAD PRO OFICIÁLNÍ PUBLIKACE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
L-2985 Lucembursko

